

12. Lekcja dwunasta

dwanaście *twelve*
dwunasty *twelfth*

FOOD AND EATING
THE GENITIVE PLURAL (SUMMARY).
COUNTING, DATES.
GETTING MARRIED.
Mini-lekcja: WORD ORDER

Kosorożec -żca Capricorn

grudzień, w grudniu *December*. styczeń, w styczniu *January*

12.A.1. W barze mlecznym	642
<i>Ordering food in a milk bar.</i>	
12.A.2. W sklepie spożywczym	645
<i>Ordering across the counter in a small food store.</i>	
12.B.1. W delikatesach	654
<i>Buying sweets and pastries.</i>	
12.B.2. Parę ogórków	658
<i>Sharing garden produce.</i>	
12.C. W restauracji	669
<i>Ordering in a restaurant.</i>	
12.D. Smacznego	681
<i>Home cooking.</i>	
12.E. Wychodzę za mąż	689
<i>When is it best to get married?</i>	

12. LEKCJA DWUNASTA

Inside a Wrocław **bar mleczny**

The traditional Polish **bar mleczny** (milk bar), serving inexpensive traditional Polish cuisine, is slowly going out of existence, losing in the competition to Western-style chains. Milk bars are a traditional Polish fast food outlet which flourished especially in communist Poland. Some are private and some are partially supported by the government as a means of providing simple nutritious “home-cooked” food to retirees and other low-income persons. Originally they specialized in milk, egg, and vegetarian dishes, but most now serve meat as well. In fact, plain cold milk is one thing one cannot usually get in a milk bar. Orders are placed, and food is served, across a counter, usually by an older woman. Milk bars are a great social leveler, as one may find a retiree, a laborer, a student, or a professor partaking of the same simple fare, often at the same table.

12.A.1. W barze mlecznym

In a milk bar, a vanishing species of Polish fast-food establishment.

Ekspedientka: Słucham pana (panią)?

May I help you (sir, madam)?

Klient(ka): Proszę chleb, masło i jajko.

I'd like bread, butter, and an egg.

Ekspedientka: Jajko gotowane czy smażone?

Boiled or fried egg?

Klient(ka): Gotowane na twardo <międko>, proszę.

Hard <soft> boiled, please.

Ekspedientka: Proszę bardzo. I co jeszcze?

Very well. And what else?

Klient(ka): Proszę jeszcze kawę zbożową „Inka”.

I'd also like "Inka" grain coffee.

Ekspedientka: Dużą czy małą?

Large or small?

Klient(ka): Dużą proszę. Czy jest kasza gryczana?

Large, please. Are there buckwheat groats?

Ekspedientka: Nie ma. Będzie później. Jest ryż <makaron>.

There aren't any. There will be later. There's rice <macaroni>.

Klient(ka): Dobrze, biorę ryż.

Fine, I'll take rice.

Ekspedientka: Czy to wszystko?

Is that all?

Klient(ka): Tak. Ile płacę?

Yes. How much do I owe?

Ekspedientka: Dwanaście złotych.

Twelve zlotys.

Do zapamiętania:

Biorę ryż.
Czy jest kasza gryczana?
Czy to wszystko?
I co jeszcze?
Ile płacę?
Kasza będzie później.

Nie ma kaszy gryczanej.
Proszę chleb, masło i jajko.
Proszę jajko gotowane na miękko.
Proszę jeszcze kawę zbożową.
Słucham pana?
Słucham panią?

Uwagi

gryka *f* buckwheat. *aj gryczany*
jadać *-am -asz freq* eat (often, regularly)
jeszcze (here:) else. **co jeszcze?** what else? **jeszcze coś** anything else?
kasza *f* kasha (groats). **kasza gryczana** buckwheat groats
kawa zbożowa grain coffee. A caffeine-free coffee substitute made from roasted and powdered grain.
płacić *płacę płacisz impf, zapłacić pf* pay. **ile płacę?** how much do I owe (pay)?

poza *prep+I* outside, beyond. **poza domem** outside the house
proszę (offering something) here you are. **proszę?** yes?; may I help you? **proszę bardzo** very well.
proszę+A I would like. **proszę herbatę** *I'd like some tea.*
slucham? (here) may I help you?
zamiast *+G* instead of

Pytania

1. Co zamawia klient(ka)? Jak myślisz, czy klient(ka) zamawia śniadanie, drugie śniadanie, obiad czy kolację?
2. Czy jest kasza gryczana? Co jest zamiast kaszy?
3. Jak klient(ka) woli jajko?
4. Co klient(ka) zamawia do picia? Czy kiedyś próbowałaś (-aś) kawy zbożowej?
5. Ile on(a) płaci za wszystko razem?
6. Co zwykle pijesz na śniadanie, kawę czy herbatę? Ani jedno ani drugie? Jaką lubisz herbatę? (z cytryną, z mlekiem). Jaką lubisz kawę? (z mlekiem, ze śmietanką, z miodem, czarną)
7. Jakie wolisz jajka? Gotowane na miękko czy na twardo? A może wolisz smażone?
8. Czy lubisz kaszę gryczaną? Czy wiesz, co to jest?
9. Czy jesteś wegetarianinem (wegetarianką)?
10. Jak często jadasz poza domem? Czy często jadasz w barach szybkiej obsługi?

Prawdziwa historia

Jest godzina jedenasta i czas na krótką przerwę w pracy, na tak zwane drugie śniadanie. Klient przyszedł do baru mlecznego bo jest blisko pracy, i wie, że może *dostać* tam tanie i zdrowe jedzenie. Jest głodny, bo dziś rano nie jadł porządnego śniadania. Podchodzi do starszej pani przy *kasie*. Do jedzenia zamawia chleb, masło i jajko gotowane na twardo. Do picia zamawia kawę zbożową. Dlatego, że sądzi, że chleb i jajko nie *wystarczy* mu, zamawia też ryż. Woli kaszę gryczaną, ale kaszy w tej chwili nie ma. Będzie *dopiero* później, mówi kasjerka. Za wszystko razem płaci dwanaście złotych. Oddaje kwit do okienka obok, i wybiera tacę i sztućce. *Zanim się obejrzy* wszystko jest gotowe.

przerwa *f* break (in time). **dostać** –*anę –niesz pf, impf dostawać –staję –jesz get. podejść –jdę –jdziesz podszedł podeszła pf, impf podchodzić –dzę –dzisz approach, go up to. kasa* *f* cashier's station. **zamówić** –*wię –wisz pf, impf zamawiać order. wystarczyć –czy us.3.p. be enough. okienko* –*nek n* small window. **taca** *f* tray. **sztućcie** *sztućca mi us pl* implement. *pl* knife, fork, and spoon. **zanim** *conj* before. **obejrzeć się** –*rzę –rzysz pf, impf oglądać się* look around.

Możliwe pytania do ekspedientki: Jak długo tu pracujesz? Czy nie możesz doczekać emerytury?

Jakie są dobre i złe strony pracy w barze mlecznym? Czy sama tu stołujesz się-*take meals*? Za darmo? O której przychodzisz do pracy? O której wychodzisz? Ile dni i ile godzin dziennie pracujesz? Czy też czasami pracujesz w kuchni, czy tylko przy kasie? Masz tam bliskie koleżanki? Masz jakichś dobrych stałych-*constant* klientów? Czy klienci na ogół są przyjemni i grzeczni? Czy bar ma problemy z karaluchami-*cockroaches* lub z gryzoniami-*rodents* (z myszami i szczurami)?

Możliwe pytania do klienta: Czy jesteś stałym czy częstym klientem tego baru mlecznego? Ile razy w tygodniu tu jesz? Czy można tu poznawać nowych i ciekawych ludzi? Co tu najbardziej lubisz: naleśniki z serem i cukrem? Pierogi z owocami? Kluskie śląskie-*Silesian*? Omlety? Coś jeszcze? Placki ziemniaczane-*potato pancakes*? Mają tu dobre zupy? Jakie, na przykład: pomidorową? Pieczarkową-*mushroom*? Ogórkową-*cucumber*? Barszcz ukraiński? Co najchętniej zamawiasz do picia? Kefir? Kakao? Gorące mleko? Kawę zbożową? Czy polecilibyś-*would you recommend* ten bar swoim znajomym? Czy przyprowadziłbyś-*would you bring* tu swoją dziewczynę?

”Inka” kawa zbożowa (grain coffee substitute)

12. LEKCJA DWUNASTA

12.A.2. W sklepie spożywczym

Ordering over the counter in a small neighborhood food store.

Klient(ka): Dzień dobry!

Ekspedient(ka): Proszę?

Klient(ka): Proszę jakąś lepszą kielbasę.

Ekspedient(ka): Nie ma już kielbasy. Będzie jutro.

Klient(ka): To wezmę pół kilo szynki i bochenek razowego chleba.

Ekspedient(ka): Proszę bardzo. I co jeszcze?

Klient(ka): Proszę jeszcze kostkę masła, dziesięć deko twarogu i ćwierć kilograma żółtego sera.

Ekspedient(ka): Coś jeszcze?

Klient(ka): Czy są świeże ryby?

Ekspedientka: Nie sprzedajemy świeżych ryb.

<Klientka: A czy są jakieś wędzone ryby?

Ekspedient(ka): Nie, są tylko sardynki w puszce, w oleju.

Klient(ka): To dziękuję. Ile płacę?

Ekspedient(ka): Dwadzieścia pięć złotych.>

Hello!

May I help you?

I'd like some kind of better sausage.

There is no more sausage today. There will be some tomorrow.

Then I'll take half a kilo of ham and a loaf of whole-wheat bread.

Very well. And what else?

I'd also like a cake of butter, ten decagrams of farmer's cheese and a quarter kilogram of yellow cheese.

Anything else?

Is there fresh fish?

We don't sell fresh fish.

<Well are there any smoked fish?

No, there's only sardines in a can, in oil.

Then no thanks. How much do I owe?

Twenty-five zlotys.>

Do zapamiętania:

Czy są jakieś wędzone ryby?

Czy są świeże ryby?

Dziękuję.

Kiełbasa będzie jutro.

Nie ma już kiełbasy.

Nie sprzedajemy świeżych ryb.

Płaci pan(i) dwadzieścia pięć złotych.

Proszę dziesięć deko twarogu.

Proszę jakąś lepszą kiełbasę.

Proszę kostkę masła i ćwierć kilograma
żółtego sera.

Są tylko sardynki w puszcze.

Poproszę pół kilo szynki.

Proszę bochenek razowego chleba.

Uwagi

deko short for **dekagram** (ten grams). Not usually declined, although in stores one often hears pl. **deka**.

dziękuję. Often used in the sense 'no thanks', as in the conversation above.

Jakiego rodzaj what sort of

od razu *phr* right away

proszę or **poproszę** +A I'd like, please

spożywczy. sklep spożywczy food store

sprzedać -dam -dasz -dadzą *pf*, **sprzedawać**
-daję -dajesz *impf* sell

twaróg *twarogu mi* farmer's cheese. A spreadable cheese not unlike cottage cheese, but drier and grainier.

zakup *mi* purchase

żywność *f* food item, comestible

Pytania

1. O co prosi klient(ka)?
2. Kiedy będzie kiełbasa?
3. Co jeszcze klient(ka) chce kupić? Dlaczego w końcu postanawia tego nie kupić?
4. Co teraz chyba zrobi, skoro nie udało jej się kupić ani kiełbasy ani ryb? Czy szynka wystarczy na razie?
5. Ile on(a) płaci?
6. Czy on(a) wychodzi ze sklepu zadowolony (-a)? Dlaczego?
7. Czy jesz dużo chleba? Czy zwykle kupujesz razowy chleb? Jakiego rodzaju chleb najbardziej lubisz? Jadłeś (jadłaś) kiedyś polski chleb?
8. Jakie polskie potrawy znasz i lubisz? Czy lubisz polską kiełbasę? Czy można ją łatwo dostać tam gdzie mieszkasz?
9. Gdzie zwykle kupujesz jedzenie, w małych czy w dużych sklepach? Czy tam gdzie mieszkasz masz blisko mały sklep spożywczy?

12. LEKCJA DWUNASTA

Prawdziwe historia

Jest godzina ósma. Klientka *wpada* w drodze do domu do lokalnego sklepu spożywczego po parę *niezbędnych* zakupów. Robi kanapki na kolację i potrzebuje jeszcze chleba, masła, twarogu i sera. Sałatę i ogórki ma już w domu. Chciała też kupić kiełbasę, ale kiełbasy dziś już nie ma, więc zamiast kiełbasy kupuje szynkę. Kupiłaby ryby, *świeże* czy *wędzone*, ale ten sklep nie sprzedaje *świeżych* ryb, tylko ryby w *puszce*. Klientka zaczyna *żałować*, że poszła do tego małego sklepu. Trzeba było pojechać *od razu* do jakiegoś większego sklepu, gdzie można kupić wszystko razem. Oprócz jedzenia potrzebuje też dezodorantu dla siebie i *kremu do golenia* dla męża, i ten mały sklep nie sprzedaje dobrych kosmetyków.

wpaść *wpadnę wpadniesz pf, impf* **wpadać** *do+G* drop in on/to. **droga** *f* road, way. **w drodze** on the way. **niezbędny** *aj* essential. **kanapka** *f* –pek sandwich (usually open-faced). **sałata** *f* lettuce. **twaróg** *mi* farmer's cheese. **puszka** *f* –szek can. **od razu** *av* right away. **krem do golenia** shaving cream.

Możliwe pytania do klientki: Kiedy zwykle kończysz pracę? Jak to się stało, że nie masz w domu podstawowych składników-*basic ingredients* na kolację? Czy zwykle robisz zakupy codziennie, co parę dni czy raz na cały tydzień? Dla kogo robisz kolację, dla siebie czy dla całej rodziny? Czy w domu czeka głodny mąż i czworo głodnych dzieci? O której rodzina zwykle je kolację? Czy rodzina lubi sardynki w puszce? Może na dziś lepiej będzie zrezygnować z kanapek i ugotować zupę w proszku, którą już masz w domu, i podać sardynki na krakersach? Co więcej-*what is more* dzieci to lubią.

Możliwe pytania do ekspedientki: Czy jesteś właścicielką-*owner* tego sklepiku czy tylko pracownicą w nim? Czy znasz tę panią, która teraz pyta o *świeżą* rybę? Czy ona często tu robi zakupy? Czy ona nie powinna wiedzieć, że rybę kupuje się w sklepie rybnym? Jak to się stało, że nie ma dziś kiełbasy? Co sprzedajesz w tym sklepie oprócz jedzenia? Prasę? Kopsmetyki? Czy chleb jest *świeży*, *dzisiejszy*, czy raczej *wczorajszy*? Co robisz ze starym niesprzedanym chlebem? Wyrzucasz go? Zabierasz do domu? Dajesz jeść zwierzętom? Co sama będziesz jadła dzisiaj na kolację, i o której? Do której sklep będzie otwarty?

FOOD-ADJECTIVE OPPOSITES

ciepły warm
gorący hot
mdły bland
mocny strong
ostry sharp
słodki sweet
świeży fresh
smaczny tasty

chłodny cool
zimny cold
pikantny spicy
słaby weak
mdły bland
kwaśny sour, **gorzki** bitter, **słony** salty
nieświeży stale
niesmaczny not good

An adverb to know with food adjectives is **za** 'too':

Ta musztarda jest za ostra. *This mustard is too sharp.*

Czy ta herbata nie jest za słaba. *Isn't your tea too weak?*

Ten sos jest za pikantny. *This sauce is too spicy.*

SOME FOOD ITEMS

potrawa pl. **potrawy** *dish (food item)*

becon *mi* bacon

bułka *-łek f* roll

chleb *mi -a* bread

chleb razowy whole-wheat bread

chleb żytni rye bread

gołąbka *-bek f us. pl.* stuffed cabbage leaves

jajko *-jek n* egg

jogurt *mi* yoghurt

kasza *f* kasha (groats)

kiełbasa *f* sausage

klopsik *fac an oft pl* meatball

kurczak *ma* chicken

makaron *mi* macaroni, pasta

mięso *n* meat

pieróg *-roga us.pl.* pierogi

pyza *f oft pl* potato dumpling

ryż *mi* rice

ryba *f* fish

sałatka *f* salad (potato or vegetable)

ser *mi -a* cheese

szynka *f* ham

twaróg *twarogu* farmer's cheese

wołowina *f* beef

zakąska *-sek f* hor d'oeuvre, appetizer

VEGETABLES

bakłażan *mi* egg plant

brokuły broccoli

brukselka *-lek f* brussel sprouts

burak *mi -a* beets

cebula *f* onions

cukinia *f* zucchini

ćwikła *-kieł f* beets with horseradish

dynia *f* pumpkin

fasolka *f* bean(s)

groch, groszek *-szku mi* pea(s)

grzyb *m fac an -a* mushroom

kabaczek *mi -a* squash

kalafior *mi -a* cauliflower

kapusta *f* cabbage

kiszona kapusta sauerkraut

kukurydza *f* corn

marchewka *-wek f* carrot

mizeria *f* cucumber salad

ogórek *mi -a* cucumber, pickle

pieczarek *-rka m fac an* champignon

mushroom

pomidor *mi -a* tomatoes

rzodkiewka *-wek f* radish

sałata *f* green salad, lettuce

seler *mi* celery

surówka *f* slaw

szczaw *szczawiu mi* sorrel

szpinak *mi* spinach

ziemniak *-a* potato (or: **kartofel** *-fla*)

12. LEKCJA DWUNASTA

FRUITS AND NUTS

agrest *mi* gooseberries
ananas *mi -a* pineapple
arbuz *mi -a* watermelon
banan *mi -a* banana
brzoskwinia *f* peach
cytryna *f* lemon
czarna porzeczka *f* black currant
czereśnia *f* sweet cherry
czzerwona porzeczka red currant
figa *f* fig
granat *mi* pomegranate
grejfrut *mi -a* grapefruit
gruszka *-szek f* pear
jabłko *-tek n* apple
kiwi *n indecl* kiwi fruit
kokos *mi -a* coconut

mak *mi* poppyseed
malina *f* raspberry
mandarynka *-nek f* tangerine
migdał *mi* almond
morela *f* apricot
orzech laskowy hazelnut
orzech *mi -a* nut
orzech włoski walnut
owoc *mi -a* fruit
pomarańcza *f* orange
rodzynek *-nka f* raisin
śliwka *-wek f* plum
truskawka *-wek f* strawberry
węgierka *-rek* sour plum
wiśnia *f* sour cherry
winogrono *n* grape

CONDIMENTS

chrzan *mi* horseradish
cukier *-kru mi* sugar
cytryna *f* lemon
keczup ketchup
majonez *mi* mayonanaise
margaryna *f* margarine
masło *n* butter

przyprawa *pl. przyprawy* *condiment*
musztarda *f* mustard
oc(e)t *octu mi mi* vinegar
pieprz *mi* pepper
sos *mi* sauce
smalec *-lca* lard
sól *solu f* salt
szczypiorek *-rku* chives

BEVERAGES

alkohol *mi* alcohol, hard liquor
cydr *mi* cider
herbata *f* tea
kawa *f* coffee
kakao *n indecl* cocoa
koniak *mi* brandy
lemoniada *f* lemonade
miód pitny mead

napój *pl. napoje* *drink, beverage*
sok z czarnej porzeczki
black currant juice
szampan *fac an* champagne
wino *n* wine
wino białe white wine
wino czerwone red wine
słodkie wino sweet wine
wytrawne wino dry wine

mleko *n* milk
piwo *n* beer
ciemne piwo dark beer
jasne piwo light beer (lager)
sok *mi* juice
sok jabłkowy apple juice
sok pomarańczowy orange juice
sok pomidorowy tomato juice

woda *f* water
woda gazowana carbonated water
woda mineralna mineral water
woda sodowa soda water
wódka *f* vodka
wódka wyborowa select vodka
wódka żytnia rye vodka

FOOD CONTAINERS AND THEIR LOCATIVE FORMS

pojemnik pl. **pojemniki** container

beczka *-czek f* barrel. **w beczce**
butelka *f* bottle. **w butelce**
dzban(e)k *mi* pitcher. **w dzbanku**
filiżanka *f* cup. **w filiżance**
karton *mi* carton
puszka *-szek f* can. **w puszcze**
***kieliszek** *-szka mi -a* shot glass
w kieliszku

koszyk *mi -a* basket. **w koszyku**
kubek *-bka mi* mug. **w kubku**
kufel *-fla Gsg.* beer mug, stein. **w kuflu**
lampka *-pek f* wine glass. **w lampce**
paczka *-czek f* package. **w paczce**
pudełko *-tek n* box. **w pudełku**
stół *mi -a* jar. **w stoiku**
szklanka *f* glass. **w szklance**

***kieliszek** refers to most kinds of smaller, often stemmed glasses, except that a stemmed bowl-shaped wine glass or brandy snifter is sometimes referred to as a **lampka**.

MEALS

posiłek *-tku* meal

śniadanie *n* breakfast. **na śniadanie** for breakfast. **na śniadaniu** at breakfast.
drugie śniadanie second breakfast (a snack eaten around 11 o'clock).
obiad *mi* dinner (main mid-day meal). **na obiad** for dinner. **na obiedzie** at dinner
kolacja *f* supper. **na kolację** for supper. **na kolacji** at supper
lancz *mi* lunch. **na lancz** for lunch. **na lanczu** at lunch (eaten earlier than and in place of **obiad**).
podwieczorek *-rku mi* late afternoon snack

pierwsze (drugie) danie first (second) course. In Poland, 'first course' generally means 'soup, the second course being the 'meat and vegetable' course. Poles do not necessarily serve **deser** at the main meal, but will eat sweets during **podwieczorek**, similar to English "high tea."

12. LEKCJA DWUNASTA

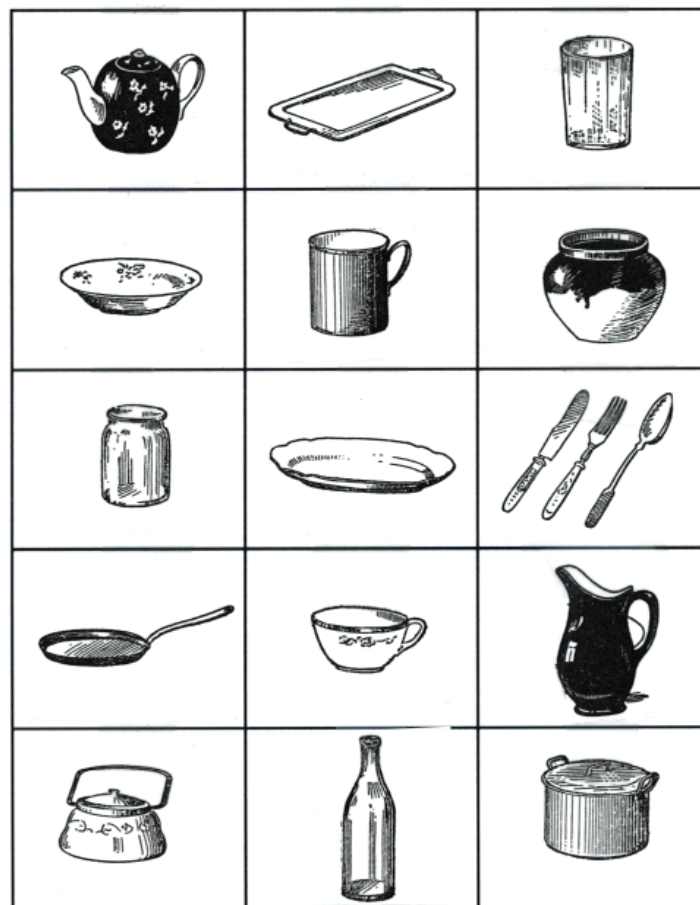
DESSERTS

desery desserts, **słodyczne** sweets

batonik *mi -a* candy bar
jabłecznik *mi -a* apple strudel
ciasto *n* cake, pastry
kisiel *mi* gelatin dessert
ciastko *-tek n* (piece of) pastry
lody *pl-form G lodów* ice-cream

cukierek *-rka mi* piece of candy
pączek *-czka* doughnut
czekoladka *-dek f* (piece of) chocolate
piernik *mi -a* ginger cookie
sernik *mi -a* cheesecake
tort *mi* layer-cake

Containers and cooking/dining implements

butelka *-lek f* bottle. **czajnik** *mi -a* teapot. **dzbanek** *-nka mi* pitcher. **filizanka** *-nek f* cup. **imbryk** *mi -a* teakettle. **kocioł** *kotła mi* pot. **kubek** *-bka mi* mug. **łyżeczka** *-czek f* spoon. **miska** *-sek f* bowl, **nóż** *-noża mi* knife. **patelnia** *f* frying pan. **stoik** *mi -a* jar. **szklanka** *-nek f* glass. **taca** *f* tray. **talerz** *mi -a* plate. **wazon** *mi* vase. **widelec** *-lca mi* fork.

12.A. ĆWICZENIA

Exercises 1-8: Review of Genitive singular with food items.

- 12.1. herbata, cytryna: a. Proszę **herbatę z cytryną**. *I'd like tea with lemon.*
b. Proszę **herbatę bez cytryny**. *I'd like tea without lemon.*

kawa, mleko; piwo, sok; sok, wódka; wino, woda sodowa; gorące mleko, miód; kielbasa, musztarda; szynka, chrzan; jajko, majonez; ryba, oc(e)t; makaron, cuk(ie)r; bułka, masło.

a.

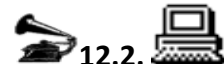
b.

12.1.

- 12.2. *A little of.* masło: Mogę poprosić jeszcze trochę **masła**? *May I have a little more butter?*

musztarda, cuk(ie)r, majonez, chleb, miód, kasza, ryż, oc(e)t, sól, pieprz.

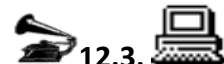

12.2.

- 12.3. *Portions.* kasza: a. Proszę **kaszę**. *I'd like kasha.*
b. Proszę małą porcję **kaszy**. *I'd like a small portion of kasha.*

makaron, kapusta, ryba, mięso, szynka, wołowina, ryż, ser.

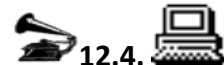

12.3.

- 12.4. *Measures.* dziesięć deka, biały ser: Proszę **dziesięć deko białego sera**.
I'd like 10 dekagrams of white cheese.

kilogram, kiszona kapusta; pół kilo, ta szynka; spory kawałek, tamten żółty ser; bochenek, razowy chleb; duża porcja, kasza gryczana; butelka, wódka żytnia, ćwierć kilograma, twaróg.

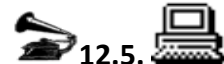
12.4.

- 12.5. *There is, there isn't.*

- razowy chleb: a. Czy jest razowy **chleb**? *Is there whole-wheat bread?*
b. Nie ma razowego **chleba**. *There isn't whole-wheat bread.*

biały ser, sok pomarańczowy, wytrawne wino, wódka żytnia, gorące mleko, świeży chleb.

12.5.

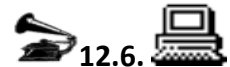

12. LEKCJA DWUNASTA

12.6. *Genitive of negation.*

- ciepłe mleko: a. **Lubię ciepłe mleko.** *I like warm milk.*
b. Nie lubię **ciepłego mleka.** *I don't like warm milk.*

ostry ser, słaba kawa, kiszona kapusta, mocna herbata, zimna zupa, słodkie wino, wędzona ryba, gorzkie piwo, kasza gryczana, razowy chleb.

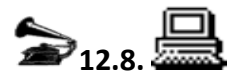
12.7. *Choose between **złote** (after 2, 3, 4) and **złoty** (after other numbers):*

24: **Płaci pan(i) dwadzieścia cztery złote.** *You own 24 zlotys.*

15, 21, 33, 55, 62, 78, 84.

12.8. *Instead of.*

- szynka, wołowina: a. **Zamiast szynki biorę wołowinę.** *Instead of ham, I'll take beef.*
b. **Zamiast wołowiny biorę szynkę.** *Instead of beef, I'll take ham*
ryba, kielbasa; majonez, musztarda; chrzan, ocet; pieprz, sól; miód, cukier.

12.9. *Give appropriate containers; give as many as might be appropriate.*

herbata: **Proszę szklanę herbaty.** *I'd like a glass of tea.*

kawa, woda, kakao, sok jabłkowy, koniak, wino, piwo, wódka.

Not surprisingly, this **sklep monopolowy** (liquor store) recommends **piwo**, **wino**, and **wódka**.

12.B.1. W delikatesach

Ordering sweets and nuts at a sweets counter in a delicatessen.

Ekspedientka: Słucham pana (panią).

*Klient(ka): Proszę pół kilo orzechów
laskowych.*

Ekspedientka: Proszę bardzo, i co jeszcze?

*Klient(ka): Poproszę jeszcze kilogram
cukierków.*

Ekspedientka: Jakich cukierków?

*Klient(ka): Po dwadzieścia deko z różnych
gatunków. Ale krowki muszą być. Czy
pączki i ciastka są świeże?*

Ekspedientka: Świeże, dzisiaj.

*Klient(ka): To proszę sześć pączków i sześć
różnych ciastek.*

*Ekspedientka Polecam też nasz sernik. Jest
bardzo dobry.*

*Klient(ka): Nie, dziękuję, to mi wystarczy na
dziś.*

May I help you (sir/madam)?

I'd like half a kilo of hazel nuts.

Very well, and what else?

I'd like a kilogram of candies.

What kind of candies?

*Twenty decagrams each of various sorts. But
there have to be caramels. Are the doughnuts
and pastries fresh?*

They're fresh, today's.

*Then I'd like six doughnuts and six assorted
pastries.*

*I also recommend our cheesecake. It's very
good.*

No, thanks, that'll be enough for me for today.

12. LEKCJA DWUNASTA

Do zapamiętania:

Czy pączki i ciastka są świeże?
Dziękuję, to mi wystarczy na razie.
Krówki muszą być.
Polecam też nasz sernik.

Poproszę kilogram różnych cukierków.
Proszę pół kilo orzechów laskowych.
Proszę sześć pączków i sześć różnych ciastek.
To mi wystarczy na dziś.

Uwagi

delikatesy -ów plural form delicacy food-items
store or counter
dzisiejszy today's. An adjective derived from
dzisiaj.

krówka –*wek f* soft caramel.
orzechy włoskie Italian nuts (hazelnuts)
wystarczy +D na+A it'll be enough for

Pytania

1. Co zamawia klient(ka)? Co on(a) prawdopodobnie planuje?
2. Lubisz słodycze? Jakie są twoje ulubione desery?
3. Czy starasz się nie jeść za dużo słodyczy? Spróbowałaś (-aś) polskich krówek?
4. Lubisz polskie pączki? Czy wiesz, co to są? Czy można je dostać w twoim mieście?
5. Gdybyś musiał(a) przygotować jakieś przyjęcie szybko, bez żadnego uprzedzenia (*advance notice*), co byś kupił(a) dla gości?

A Polish candy specialty is the **krówka** 'little cow', a milk caramel that, instead of being chewy, melts in one's mouth (hence doesn't pull out one's fillings). Krówki are bought by the ton by the Polish Ministry of Defense to keep its armed forces happy.

Prawdziwe historia

Pan Albert Słupiewski *zbiera znaczki pocztowe o tematyce przyrodniczej*. Należy do klubu filatelistycznego. Członkowie klubu spotykają się co drugi miesiąc w domu jednego z członków. Na spotkaniach *omawiają nowości* w świecie filatelistycznym. Tym razem *kolej padła* na Alberta. Albert nie jest żonaty, i nie jest też specjalnie towarzyski, ale robi to, co może, żeby być *gościnnym*. Teraz stoi w *pobliskich* delikatesach przed *ladą ze słodyczami*. Wybiera różne ciastka i cukierki, *po trochę każdego rodzaju*, żeby było czymś *poczęstować* gości. Alkohol jest *zabroniony* na spotkaniach filatelistów. Przy innym *stoisku* Albert kupuje różne soki. Zrobi też kawę dla swoich gości. Bez *kofeiny*, oczywiście. Członkowie klubu na ogół są starsi i nie mogą tolerować mocnej kawy wieczorem.

zbierać –*am –asz* collect. **znaczek pocztowy** postage stamp. **o tematyce przyrodniczej** with a nature theme (*o+L*). **należać** –*zę –żysz do+G* belong to. **członek** –*nka mp Npl –owie* member. **omawiać** –*am –asz* discuss, talk about. **nowość** *f* new thing. *pl* news. **kolej** *f* turn (in line). **paść** *padnę padniesz pf na+A* fall on/to. **pobliski** *aj* near-by. **lada** *f* counter (in store). **słodycze** *pl form* sweets. **po trochę każdego rodzaju** a little bit of each sort. **poczęstować** –*tuję –tujesz +I* treat, offer. **zabroniony** *aj* forbidden. **stoisko** *n* stand, station. **kofeina** *f* caffeine.

Możliwe pytania do pana Alberta: Dlaczego pan wybrał akurat ten temat znaczków pocztowych do zbierania? Ile pana kolekcja jest warta? Czy pan zbiera też znaczki o innej tematyce? Ile razy w roku pan musi gościć-*host* zebranie tego klubu? Ile członków ma ten klub? Co członkowie robią, kiedy kolej pada-*the turn falls* na członka, który ma za małe mieszkanie, żeby umieścić-*fit* wszystkich członków klubu? Czy wśród członków są kobiety? Jeśli są, to jakie tematy znaczków kobiety zwykle zbierają? Czy pan zbiera też inne przedmioty oprócz znaczków pocztowych? Na przykład stare monety, muszle-*seashells* albo motyle-*butterflies*?

Możliwe pytania do ekspedientki: Jak te delikatesy nazywają się? Czy one mają jakieś niezwykle specjalności? Czy sprzedają egzotyczne wędliny-*specialty meats* i sery? Dziczyznę-*game*? Czy pani długo tam pracuje? Czy pani pracuje zawsze w tym samym dziale-*division*? Jaki towar-*item*, *good* ma największy obrót-*turnover*? Czy pani pamięta cenę wszystkich produktów, które pani sprzedaje? Ile na przykład kosztuje ćwierć kilo zwykłych krówek? Czy są różne rodzaje-*kinds* krówek w różnych cenach? Czy ceny często się zmieniają? Czy czasami ma pani trudności w wydawaniu odpowiedniej reszty-*proper change* w wyniku-*as the result* braku-*lack* monet-*of coins*?

12. LEKCJA DWUNASTA

pączki (*Polish*) *doughnuts*. **Ostatki** are the last days of **karnawał** (Carnival, formerly **Zapusty**), a traditional time for feasts, parties, and masked balls, lasting from **łusty czwartek** (fat Thursday) to the following Tuesday, which in Poland is called **śledzik** (herring day). **Łusty czwartek** is associated with eating **pączki** (jelly- or crème-filled doughnuts without the hole, pictured) and **chrusty/chruściki/faworki**, a pastry made from fried dough (so-called “angel wings”). **Pączki**-eating contests, and prizes for the best **pączki** are held.

Many Poles wouldn't consider buying fresh fruits and vegetables anywhere other than in an outdoor market, where they often come straight from the grower.

12.B.2. Parę ogórków

Garden-grown produce is always the best.

Mariusz: Przyniosłem pani kilka pomidorów i jabłek z mojego ogrodu.

Maria: Dziękuję panu bardzo. Są śliczne.

Mariusz: Przyniosę pani też parę ogórków, kiedy urosną.

Maria: Świetnie.

Mariusz: Chciałem też przynieść parę dyń <cukinii>, ale dynie <cukinie> nie rosną dobrze w tym roku.

Maria: Nie szkodzi. Dobre dynie <cukinie> zawsze można kupić w sklepie. Natomiast znacznie trudniej o dobre pomidory.

I've brought you several tomatoes and apples from my garden.

Thank you very much. They're beautiful.

I'll also bring you you a couple of cucumbers when they have grown.

Great.

I also wanted to bring you a couple of squash <zucchini>, but

The squash <zuchini> isn't growing well this year.

That's no problem, because you can always buy good squash <zucchini> in the store. On the other hand, it's much harder to get good tomatoes.

Do zapamiętania:

Chciałem (chciałam) ci przynieść parę dyń.
Cukinie nie dobrze rosną w tym roku.
Dobre dynie można kupić w sklepie.
Przyniosę ci też parę ogórków, kiedy urosną.

Przyniosłem (przyniosłam) też kilka pomidorów i jabłek.
Trudno jest o dobre pomidory.
Tu są owoce z mojego ogrodu.

Uwagi

dzielić się -lę -lisz *impf* +I z+I share with
kilka pomidorów i jabłek several tomatoes and apples. The Genitive plural after quantifiers.
koszyk -a basket
owoc *mi* fruit
przynieść ^nieść *pf*, **przynosić** -szę -sisz *impf*
bring

rosnąć -snę -śniesz, *rosł, rosła, rośli impf* grow
sąsiadom, znajomym Dative plurals of
sąsiad, znajomy
trudno *av pred (comp trudniej)* o coś it's hard(er) (to get, manage, find, etc.) something
uprawiać -am -asz *impf* grow, cultivate
znacznie *av* significantly

Pytania

1. Co pan Mariusz przyniósł pani Marii? Dlaczego ona tak się cieszy?
2. Czego on nie przyniósł pani Marii? Dlaczego?
3. Co pani Maria mówi o dobrych dyniach, cukiniach, pomidorach i jabłkach?
4. Czy masz ogród? Co w nim uprawiasz? Czy dzielisz się warzywami i owocami z sąsiadami i znajomymi? Czy zwykle masz za dużo czegoś? Za mało czegoś? Robisz konserwy?
5. Jakie owoce lubisz najbardziej? Jakie owoce trudno uprawiać tam, gdzie mieszkasz?
6. Czy teraz jest dobry sezon na cukinie? na pomidory? Czy zawsze można dostać dobre owoce w sklepach?
7. Czy lubisz dynie? Kiedy jest sezon na dynie? Jakie potrawy można robić z dyni?

Prawdziwa historia

Pan Mariusz *uprawia* ogród działkowy od wielu lat i jest nawet członkiem *zarządu* swojego ogrodu działkowego *pod* Szczecinem, który nazywa się "Szarotka." Uprawia różne owoce i jarzyny. Teraz jest jesień i już pora *pozbierać* ostatnie owoce. Jak zwykle, jest za dużo pomidorów. Zwykle jest też za dużo cukinii, ale cukinie jakoś nie rosną dobrze w tym roku. Wybiera różne dobre *okazy* pomidorów i jabłek i nosi je swojej sąsiadce i dobrej znajomej, pani Marii. Pani Maria jest naprawdę *wdzięczna*, szczególnie za pomidory, bo pomidory które są teraz w sklepach, nie są smaczne. Chyba są importowane z jakiegoś kraju trzeciego *świata*.

uprawiać –*am –asz* cultivate. **zarząd** *mi* board of directors. **pod** *prep+I (here:)* near, on the outskirts of. **szarotka** –*tek f* edelweiss. **pozbierać** –*am –asz* gather in. **okaz** *mi* specimen. **wdzięczny** *aj za+A* grateful (for). **świat** *mi G* *świata, D* *światu* world.

Pytania dla Pana Mariusza: Czy pan pamięta dokładnie ile lat pan ma ten ogród działkowy? W którym roku pan go kupił? Ile lat należy pan do zarządu? Jakie są tam pana obowiązki-*duties*? Jak pan myśli: dlaczego cukinie niedobrze rosną w tym roku? Może ziemia jest wyczerpana-*exhausted*? Może robaki-*worms* je jedzą zanim-*before* dorosną-*mature*? Co pan zwykle robi kiedy ma pan za dużo czegoś w danym-*given* roku? Czy pan potajemnie-*secretly* ma nadzieję, że pani Maria upiecze-*will bake* panu coś dobrego z tych jabłek?

Pytania dla Pani Marii: Jak pani myśli: skąd mogą być importowane pomidory które teraz są w sklepach? Z jakiego kraju? Jak pani zamierza przyrządzić te pomidory, które pan Mariusz przyniósł? Woli pani jeść je na surowo czy w jakimś gotowanej potrawie? Gdzie pani zwykle kupuje owoce i warzywa: w sklepie czy z ulicznego stoiska? Co pani zamierza zrobić z tymi jabłkami? Kompot? Zupę jabłkową? Jabłecznik-*apple-cake*? Jeśli upiecze pani jabłecznik, czy pani da panu Mariuszowi trochę?

Przepis na zupę jabłkową *Recipe for apple soup*

25g masła
 czubata łyżka mąki
 ½ l mleka

1 kg jabłek, obranych, pokrojonych w
 niezbyt dużą kostkę
 cukier
 sok z cytryny

1. Rozpuść masło, dodaj łyżkę mąki i wymieszaj wszystko energicznie. Podgotuj przez chwilę ale nie dopuszcz do zbrązowienia się masy. Zdejmij garnek z ognia i stopniowo wlej mleko, jednocześnie mieszając. Zagotuj, przez cały czas mieszając aż zrobi się gładki sos. Zdejmij z ognia i pozostaw w ciepłym miejscu.
2. Jabłka wrzuć do drugiego garnka, dolej trochę wody i gotuj aż zmiękną. Zmiksuj jabłka, wlej mleczny sos (i opcjonalnie cydr). Dodaj cukru i soku z cytryny do smaku. Zupę można doprawić np. cynamonem.

Exercise: find the infinitives and the meanings of the verbs whose imperatives (underlined) are used in the recipe above.

zupa jabłkowa *apple soup*. Fruit soups, usually served cold in the summer, are a Polish specialty.

12. LEKCJA DWUNASTA

12.B. GRAMATYKA

GENITIVE PLURAL OF NOUNS (SUMMARY). The formation of the Genitive plural of nouns and adjectives was introduced in the **Minilekcja** to Lesson 5 and again in the **Minilekcja** to Lesson 9. The Genitive plural has the usual Genitive-case functions, including:

a. in senses of 'of', including possession:

dom moich rodziców *my parents' house*

grupa studentów *group of students*

szczyty gór *peaks of mountains.*

koniec zajęć *end of classes*

b. after negated transitive verbs, instead of the Accusative:

Nie widzę tu moich okularów. *I don't see my eyeglasses here.*

Nie lubię pierogów. *I don't like pierogi.*

Nie znam tych kobiet. *I don't know those women.*

c. after various Genitive-requiring prepositions:

dla tych pań *for these ladies*

bez żadnych wyjątków *without any exceptions*

do moich znajomych *to my acquaintances*

d. after various Genitive-requiring verbs:

Potrzebujemy nowych pomysłów. *We need some new ideas.*

Boję się czarnych kotów. *I'm afraid of black cats.*

Szukam starych gazet i czasopism. *I'm looking for old newspapers and magazines.*

e. The Genitive plural of countable nouns is used after numbers 5 and above, and after various other measures and quantifiers. Compare the Genitive plural after 5 to the Nominative plural after 2:

one-Nsg

jeden artykuł

jedno czasopismo

jedna gazeta

two-NApl

dwa artykuły

dwa czasopisma

dwie gazety

five-Gpl

pięć artykułów

pięć czasopism

pięć gazet

Examples of the Genitive plural after other quantifiers:

parę jabłek *a couple of apples*

dużo pomidorów *a lot of tomatoes*

kilka ogórków *several cucumbers*

kilo cukierków *a kilo of candies*

pół kilo orzechów *half a kilo of nuts*

paczka papierosów *pack of cigarettes*

f. The Genitive plural form of masculine personal nouns also serves

as the masculine-personal Accusative plural:

W tym roku mamy wyjątkowo dobrych studentów. *This year we have exceptionally good students.*

Lubię wszystkich twoich kolegów. *I like all of your colleagues.*

Zapraszam wszystkich moich znajomych do siebie na przyjęcie. *I'm inviting all of my acquaintances to my place for a party.*

RULE OF THUMB FOR FORMING THE GENITIVE PLURAL. A useful two-part rule of thumb for forming the Genitive plural of nouns, repeated from **Mini-lekcja 5**, is this:

(a) If the Nsg. of a noun ends in a vowel (like **lampa** or **pióro**), then the *Gpl* ending is usually -0 (zero), hence **lamp**, **piór**.

(b) If the Nsg. of a noun ends in -0 (like **zeszyt** or **noc**, then the *Gpl* ending is **-ów** for hard stems and **-y/i** for soft stems, hence **zeszytów**, **nocy**.

(c) In practice, mainly masculine-gender hard stems take **-ów**. Soft-stem feminines in -0 like **noc** all take *Gpl*. In **-y/i**.

1. MASCULINE-GENDER NOUNS. The choice between the masculine Genitive plural endings **-ów** and **-y/i** depends on whether the stem-consonant is hard (H) or (functionally) soft, (S). The choice between **y** and **i** depends on the **y/i** spelling rule: **c, cz, dz, rz, sz, ź** take **y**, other soft consonants take **i**.

H	p	b	f	w	m	t	d	s	z	n	ł	r
S	p'	b'	f'	w'	m'	ć	dź	ś	ź	ń	l	rz

H	k	g	ch	
S1	c	dz	sz	j
S2	cz	ź		

12. LEKCJA DWUNASTA

hard stems:

zeszyt *Gpl zeszytów notebook*

stół *Gpl stołów table*

ołówek *Gpl ołówków pencil*

aktor *GApl aktorów actor*

irregular stem-change:

irregular stem and ending:

soft stems:

lekarz *GApl lekarzy doctor*

tydzień *Gpl tygodni week*

hotel *Gpl hoteli hotel*

koń *Gpl koni horse*

miesiąc *Gpl miesięcy month.*

przyjaciel *GApl przyjaciół friend.*

There is considerable vacillation between **-y/i** and **-ów** among masculine soft-stems, especially after **c** or **j**. For example, one may hear either **pokoi** or **pokojów** for the *Gpl* of **pokój** *room*. Some people may say **hotelów** instead of regular **hoteli**. However, saying, say, ***koniów** instead of **koni** sticks out as substandard. Consult a dictionary to be sure. Here are the *Gpl* forms of common masculine personal nouns, for which the *Gpl* also serves as the *Apl*:

brat *GApl braci brother*

chłopiec *GApl chłopców boy*

ojciec *GApl ojców father*

pan *GApl panów sir, master*

syn *GApl synów son*

wujek *GApl wujków uncle.*

All masculine personal nouns with *Npl.* in **-owie** take *Gpl* in **-ów**, regardless of stem-type:

królowie *GApl królów kings*

widzowie *GApl widzów viewers.*

2. FEMININE-GENDER NOUNS in **-a**. The ending is almost always **-0** (zero, no overt ending) regardless of the stem-type:

kobieta *Gpl kobiet woman*

koszula *Gpl koszul shirt*

książka *Gpl książek book*

siostra *Gpl sióstr sister*

szkoła *Gpl szkół school*

tablica *Gpl tablic blackboard*

ciocia *Gpl ciocia aunt*

ziemia *Gpl ziem aunt.*

Occasionally, the Genitive plural ending of such soft-stem nouns is **-y/i**:

czereśnia, *Gpl czereśni* sweet cherry.

STEM-CHANGES BEFORE **-0**.

a. Observe in feminine nouns in **-a** the likelihood of a mobile **-e-** appearing between two consonants before **-0** (**książka** *Gpl książek* book; **lalka** *lalek* doll; **studentka** *studentek* f. student; and so forth).

b. The vowel **o** in the stem may go to **ó**: (**szkoła** *Gpl szkół* school, **siostra** *Gpl sióstr* sister, **krowa** *Gpl krów* cow).

c. A soft labial consonant will harden in word-final position (**ziemia** *Gpl ziem* land).

d. Note the need to convert the spelling from **ci-** to **ć** at word end in nouns like **ciocia** (**cioc-a**) *Gpl ciocia* aunt. Analogously for other “kreska” consonants.

3. MASCULINE-GENDER NOUNS in **-a**. Except for the noun **mężczyzna** *man*, whose *Gpl* is **-0** (**mężczyzn**), masculine-gender nouns in **-a** take the masculine-gender ending **-ów**:

dentysta *Gpl dentystów* *dentist* **kolega** *Gpl kolegów* *colleague*.

4. FEMININE-GENDER NOUNS WITH NSG. IN **-0**. The stem consonant is always functionally soft, and the *Gpl* ending is always **-y/i**:

twarz *Gpl twarzy* *face*

noc *Gpl nocy* *night*

rzecz *Gpl rzeczy* *thing*

kość *Gpl kości* *bone*

powieść *Gpl powieści* *novel*

gęś *Gpl gęsi* *goose*.

5. NEUTER-GENDER NOUNS. The ending is almost always **-0** (zero, no ending), regardless of stem-type:

pióro *Gpl piór* *pen*

czasopismo *Gpl czasopism* *magazine*

koło *Gpl kół* *circle*

zdanie *Gpl zdań* *opinion*

życie *Gpl żyć* *life*

morze *Gpl mórz* *sea*.

Note the change **o**: **ó** before **-0** in **koło** *Gpl kół* *circle*, **morze** *Gpl mórz* *sea*, **pole** *Gpl pól* *field*; and the need to convert the spellings **ni-** and **ci-** to **ń**, **ć** in **zdanie** *Gpl zdań*, **życie** *Gpl żyć*. Note also the *Gpl* of nouns of the **imię** *first name* and **zwierzę** *animal* type: **imion**, **zwierząt**.

Some neuter nouns, often with a collective meaning, take *Gpl* in **-y/i**:

wybrzeże *Gpl wybrzeży* *seacoast*

narzędzie *Gpl narzędzi* *tool*.

6. ADJECTIVES. Regardless of gender, the Genitive plural adjective ending is always **-ych**, respelled **-ich** after **k**, **g**, **j**, and **ń** (**tani**, **tania**, **tanie**, *Gpl tanich*) and after soft labials (e.g. **głupi**, **głupia**, **głupie**, *Gpl głupich*):

Nominal plural:

ładne pomidory *nice tomatoes*

dobre jabłka *good apples*

drogie jajka *expensive eggs*

moje artykuły *my articles*

głupie pytania *stupid questions*

tanie samochody *cheap cars*

Genitive plural:

ładnych pomidorów

dobrych jabłek

drogich jajek

moich artykułów

głupich pytań

tanich samochodów

12. LEKCJA DWUNASTA

MASCULINE PERSONAL NOUNS WITH EXCEPTIONAL PLURALS. The declensions of **brat**, **chłopiec**, **człowiek**, **przyjaciół** can cause difficulty. Note that **brat** and **chłopiec** form the Dative sg. in **-u** instead of regular **-owi**. Their full declensions are as follows:

	liczba pojedyncza	liczba mnoga
mianownik	brat	bracia
dopełniacz	brata	braci
celownik	bratu (!)	braciom
biernik	brata	braci
narzędnik	bratem	braćmi
miejszownik	bracie	braciach
wołacz	bracie	bracia

	liczba pojedyncza	liczba mnoga
mianownik	chłopiec	chłopcy
dopełniacz	chłopca	chłopców
celownik	chłopcu (!)	chłopcom
biernik	chłopca	chłopców
narzędnik	chłopcem	chłopcami
miejszownik	chłopcu	chłopcach
wołacz	chłopcze (!)	chłopcy

	liczba pojedyncza	liczba mnoga
mianownik	człowiek	ludzie
dopełniacz	człowieka	ludzi
celownik	człowiekowi	ludziom
biernik	człowieka	ludzi
narzędnik	człowiekiem	ludźmi
miejszownik	człowieku	ludziach
wołacz	człowieku	ludzie

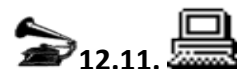
	liczba pojedyncza	liczba mnoga
mianownik	przyjaciół	przyjaciele
dopełniacz	przyjaciół	przyjaciół
celownik	przyjaciół	przyjaciół
biernik	przyjaciół	przyjaciół
narzędnik	przyjaciół	przyjaciół
miejszownik	przyjaciół	przyjaciół
wołacz	przyjaciół	przyjaciele

12.B. ĆWICZENIA

12.11. *Nominative and Genitive plural.*

zeszyt: **jeden zeszyt, dwa zeszyty, pięć zeszytów.** *one notebook, two notebooks, five notebooks.*

stół, książ(,)ka, krzes(,)ło, ołów(e)k, gazeta, czasopismo, list, tablica, łóż(,)ko, mieszkanie.

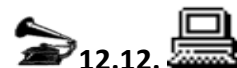

12.11.

12.12. *Genitive singular and Genitive plural after the verb szukać. Contrast the Genitive plural after szukać to the Accusative plural after kolekcjonować 'collect' (in c):*

stara gazeta: a. Szukam **starej gazety.** *I'm looking for an old newspaper.*
 b. Szukam **starych gazet.** *I'm looking for old newspapers.*
 c. Kolekcjonuję **stare gazety.** *I collect old newspapers.*

czasopismo, list, książ(,)ka, rękopis, zegar, znacz(e)k, kart(,)ka pocztowa, płyta gramofonowa *phonograph record*, artykuł, dysk kompaktowy.

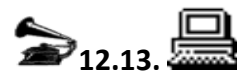

12.12.

12.13. *Genitive plural of countable food items.*

ciast(,)ko: Przyniosłem (przyniosłam) ci kilka **ciastek.** *I've brought you a number of pastries.*

pącz(e)k, cukier(e)k, czekolad(,)ka, ogór(e)k, pomidor, jabł(,)ko, arbuż, dynia, orzech, śliw(,)ka, jaj(,)ko, owoc, pącz(e)k, burak, buł(,)ka.

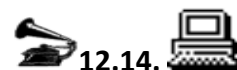

12.13.

12.14. *Masculine and feminine personal Accusative singular and plural, contrasted.*

kolega: a. Lubię twojego **kolegę.** *I like your (m.) colleagues.*
 b. Lubię wszystkich twoich **kolegów.** *I like all your colleagues.*
 c. Lubię twoją **koleżankę.** *I like your (f.) colleagues.*
 d. Lubię wszystkie twoje **koleżanki.** *I like all your (f.) colleagues.*
 Also: e. Nie lubię żadnych twoich **koleżanek.** *I don't like any of your (f.) colleagues.*

brat, siostra, znajomy, córka, przyjaciel, krewny, syn, krewna, student, koleżanka.

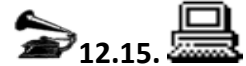
12.14.

12. LEKCJA DWUNASTA

12.15. *Instrumental and Genitive plural of personal nouns contrasted.*

- siostra: a. Idę tam z moimi **siostrami**. *I'm going there with my sisters.*
b. Idę tam bez moich **sióstr**. *I'm going there without my sisters.*

brat, kolega, przyjaciel, syn, córka, koleżanka, znajomy/znajoma, dziecko.

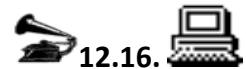

12.15.

12.16. *Nominative or Genitive plural of containers.*

5, paczka: **pięć paczek** *five packages.*

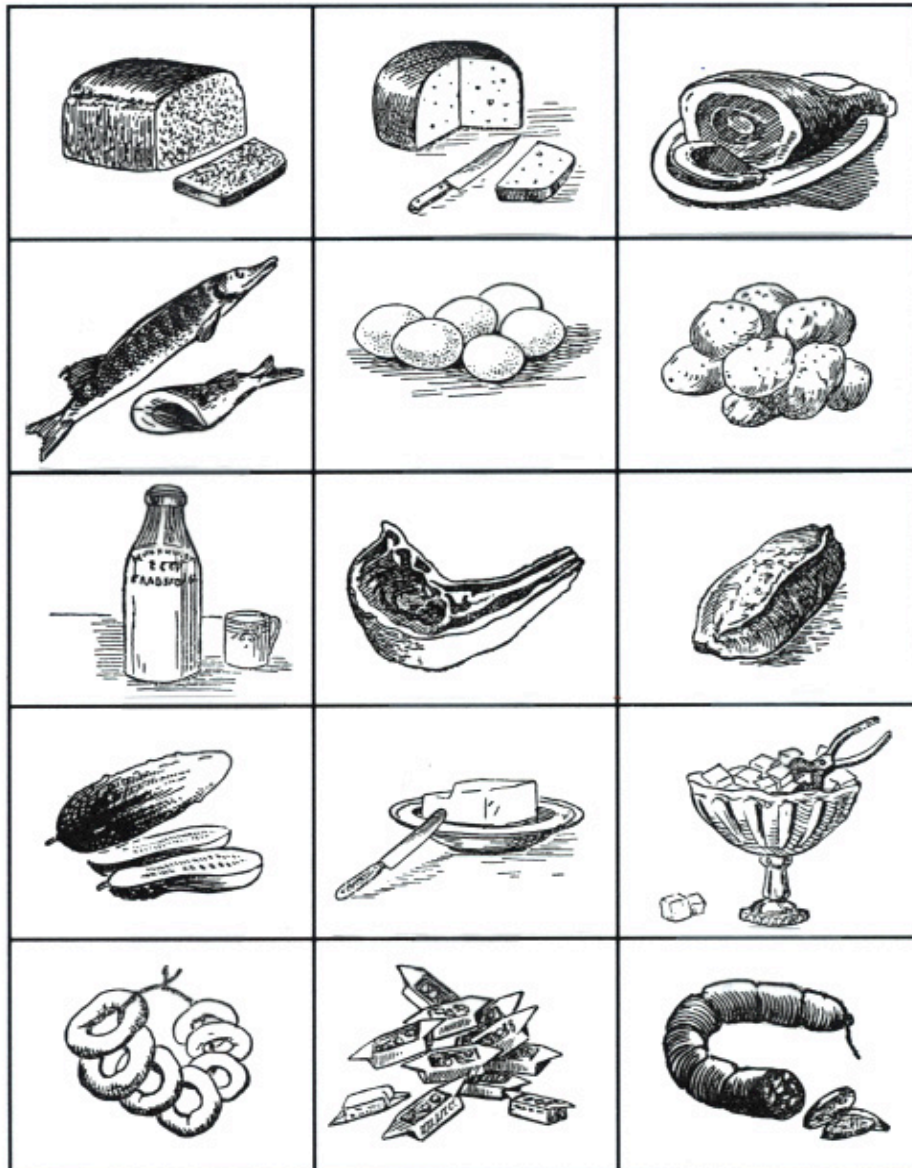
2, torebka; 6, dzban(e)k; 4, kielisz(e)k; 7, kub(e)k; 2, szklan|ka; 8, słoik; 9, filiżan|ka; 4, puszc|ka;
10, kuf(e)l; 3, butel|ka, 11, szklan|ka.

12.16.

Polska dla Polaków. The abbreviation for the xenophobic **Liga Obrony Suwerenności "LOS"** *League for the Defense of Sovereignty* plays on the reference to the word **los** *mi* fate, lot.

żywność *f* food

bułka *-tek f* roll, **chleb** *mi -a* bread, **cukier** *-kru mi* sugar, **cukier(e)k** *-rka mi* candy, **jaj|ko** *n* egg.
kielbasa *f* sausage, **masło** *n* butter, **mięso** *n* meat, **mleko** *n* milk, **obwarzan(e)k** *-nka* bread ring,
ogór(e)k *-rka mi* cucumber, pickles, **ryba** *f* fish, **ser** *mi -a* cheese, **szynka** *f* ham.

Exercise: Use **trochę**+*Gsg* 'a little bit of', **parę** 'a couple of' or **kilka** +*Gpl* 'several' with the above nouns, depending on whether the noun is countable or not.

12. LEKCJA DWUNASTA

The always-crowded **Chłopskie Jadło** (Peasant Grub) restaurant in Kraków, where the soup is served in bread loaves, food in troughs, and drinks in fruit jars.

12.C. W restauracji

Deciding what to order in a restaurant.

Kelner(ka): Słucham państwa?

Pan: Proszę zupę pomidorową <grzybową> kotlet schabowy i duże piwo.

Kelner(ka): A dla pani?

Pani: Proszę kieliszek białego <czerrwonego> wina, a co do drugiego dania, nie mogę się zdecydować. Co pan(i) poleca?

Kelner(ka): Specjalność zakładu to łosoś <węgorz> w sosie musztardowym.

Pani: Nie, dziękuję, to będzie zbyt ostre.

Kelner(ka): W takim razie polecam kaczkę po chłopsku ze śliwkami. Też jest bardzo smaczna.

Pani: Nie, kaczka będzie zbyt tłusta. Muszę się jeszcze zastanowić.

Kelner(ka): Proszę bardzo. Wrócę za parę minut. <Tymczasem przyniosę piwo i wino.>

How may I help you (people)?

I'd like tomato <mushroom> soup, a pork chop, and a large beer.

And you, madam?

I'd like a glass of white <red> wine, but as to the main course, I can't make up my mind. What do you recommend?

The specialty of the house is salmon <eel> in mustard sauce.

No, thanks, that will be too sharp.

In that case I recommend the duck peasant-style, with plums. It's also very tasty.

No, duck would be too fat. I have to give this some more thought.

Very well. I'll be back in a couple of minutes.

<In the meantime I'll bring you the beer and wine.>

Do zapamiętania:

A dla pani? (A dla pana)?
 Co pan(i) poleca do picia?
 Kaczka jest bardzo smaczna.
 Kaczka będzie zbyt tłusta.
 Proszę kotlet schabowy
 Muszę jeszcze się zastanowić.
 Nie mogę się zdecydować.
 Nie, dziękuję, to będzie zbyt ostre.

Polecam kaczkę po chłopsku.
 Proszę lampkę białego wina.
 Proszę sznycel wiedeński.
 Proszę zupę pomidorową .
 Specjalność zakładu to węgorz w sosie
 musztardowym.
 Tymczasem przyniosę piwo i wino.
 Wrócę za parę minut.

Uwagi

decydować się –*duję –jesz impf, pf*
zdecydować się make up one's mind
drugie danie main course
łosoś *ma* salmon
polecić –*cę –cisz pf, impf* **polecać** recommend
pikantny *aj* piquant, strongly seasoned
pomocny *aj* helpful

potrawa *f* dish (in the sense 'food')
węgorz *ma* eel
wynagradzony *aj* recompensed
zamówić –*wię –wiesz pf, impf* **zamawiać** order
zastanowić się –*wię –wiesz pf, impf* **zastanawiać**
się z *nad+I* consider, give thought to

Pytania (read **Prawdziwa historia** first)

1. Co zamawia pan Rybycki do jedzenia i do picia?
2. Nad czym pani Rybicka zastanawia się? Dlaczego nie chce zamówić łososia?
3. Czy kelner(ka) jest pomocny (pomocna)?
4. Dlaczego pani Rybicka zamawia wino, skoro dba o figurę?
5. Czy często jadasz w restauracji? Wolisz jeść w restauracji czy w domu?
6. Czy dbasz o figurę kiedy jadasz w restauracji?
7. Jaką kuchnię narodową lubisz najbardziej? Lubisz ostre potrawy? Jak myślisz, czy polska kuchnia jest pikantna?
8. Czy często zamawiasz rybę w restauracji? Czy lubisz kaczkę (węgorza, flaki-*tripe*)?
9. Czy pracowałeś (pracowałaś) kiedyś w restauracji? Czy to jest interesująca praca? Czy jest trudna? Dobrze wynagradzona? Chciał(a)byś kiedyś mieć własną restaurację?

Prawdziwa historia

Państwo Rybiczcy są na konferencji *stomatologów* w obcym mieście. Pani Rybicka sama jest *logopedą*. Obecna sesja *ciągnie* w *nieskończoność* i *minęła* już dawno godzina obiadowa. Postanawiają *wyskoczyć* do restauracji zanim zrobi się *tłok* w czasie *przerwy*. Pan Rybicki *zamawia* zupę pomidorową i *kotlet schabowy*. Do picia zamawia kufel jasnego piwa. Pani Rybicka zamawia kieliszek białego wina, ale nie może się zdecydować, co zamówić na *drugie danie*. Nie lubi ostrego jedzenia i myśli, że kaczka, którą kelner poleca, będzie zbyt tłusta, i ona dba o figurę. *Stroni* się też od potraw z *czosnkiem*. Musi jeszcze się *zastanowić*. Kelner mówi, że wróci za parę minut, *tymczasem* przyniesie piwo i wino.

stomatolog *mp* dental surgeon. **obcy** *aj* strange, foreign. **logopeda** *mp* speech therapist. **ciągnąć** *-nę -niesz impf* stretch out, drag. **nieskończoność** *f* infinity. **minąć** *-nę -niesz pf* pass. **wyskoczyć** *-cę -czysz pf so+G* hop out to. **tłok** *mi* crowd. **przerwa** *f* break. **zamówić** *-wię -wiesz pf, impf* **zamawiać** order. **kotlet schabowy** veal cutlet. **drugie danie** second (main) course. **stronić się** *-nię -niesz* keep away from. **czosnek** *czosnku* garlic. **zastanowić się** *-wię -wiesz pf* pause to consider, give thought to. **tymczasem** *av* in the meantime. **przynieść** *-niosę -niesiesz pf, impf* **przynosić** *-szę -siesz* bring.

Możliwe pytania do pana Rybickiego: Czy na ogół konferencja stomatologów jest interesująca? Czy pan sam ma występ-*appearance* na tej konferencji? Ile dni ta konferencja będzie trwać? Czy to miasto ma lepszą czy gorszą selekcję restauracji niż twoje rodzime miasto? Czy uważasz się za konesera dobrego jedzenia? Jeśli tak, to dlaczego pan zawsze zamawia ten sam zestaw-*selection*: zupę pomidorową, kotlet schabowy i piwo? Czy pan zawsze zabiera ze sobą żonę na konferencje? Czy ona zabiera pana na konferencje logopedów?

Możliwe pytania do pani Rybickiej: Czy ta konferencja jest dla pani interesująca? Jeśli nie, to dlaczego pani tu przyjechała razem z mężem? Żeby po prostu towarzyszyć-*accompany* mężowi? Nie byłoby rozsądniej poczekać z zamówieniem wina dopóki-*until* pani nie wybierze to, co pani będzie zamawiała na drugie danie? Skoro pani dba o figurę, może lepiej będzie zamówić tylko zupę. Trzeba pamiętać o tym, że alkohol tyje-*is fattening*. Oczywiście zupa też tyje. W końcu wszystko tyje. Zamiast wrócić na tę konferencję nie byłoby przyjemniej spędzić resztę popołudnia w mieście robiąc zakupy? Są bardzo dobre sklepy w pobliżu. Niech pani mąż słucha referatów-*conference papers*, jeśli on tak woli.

Jadłospis dla ucznia *recommended daily menu for a school-child* (**uczeń ucznia**, f. **uczennica** pupil, school-age child). The menu shows the six typical Polish meals, including “second breakfast”, eaten around 11:00 am, and **podwieczorek**, sometimes translated as “high tea” (in the British style).

Śniadanie

- płatki śniadaniowe (musli) 50 g (pół szklanki)
- 250 ml mleka 0,5 %
- bułka maślana
- serek homogenizowany o smaku waniliowym (135 g)
- 250 ml soku grapefruitowego
- średniej wielkości jabłko

Drugie śniadanie

- 2 kanapki chleba razowego- pumpernikiel
- 5 g masła śmietankowego
- 2 listki sałaty
- 2 plastry polędwicy z drobiu
- 250 ml sok marchewkowo-jabłkowego

Obiad

- 200 g frytek
- dorsz pieczony
- sałatka marchewkowo-jabłkowa
- ciastko francuskie z kremem
- herbata z cytryną

Podwieczorek

- sałatka wieloowocowa
- 125 ml soku pomarańczowego

Kolacja

- Bułka grahamka
- 5 g masła śmietankowego
- 2 plastry ementalera
- 1 pomidor
- 2 plastry polędwicy z drobiu
- kakao

12. LEKCJA DWUNASTA

12.C. GRAMATYKA

NUMBERS 5 AND ABOVE. The numbers from 1-1000, including ordinals, are as follows:

0	zero, zerowy	40	czterdzieści –dziestu czterdziesty
1	jeden jedna jedno. pierwszy	50	pięćdziesiąt –dziesięciu pięćdziesiąty
2	dwa, f dwie, mp dwaj. drugi	60	sześćdziesiąt –dziesięciu sześćdziesiąty
3	trzy, mp trzej. trzeci	70	siedemdziesiąt –dziesięciu siedemdziesiąty
4	cztery, mp czterej. czwarty	80	osiemdziesiąt –dziesięciu osiemdziesiąty
5	pięć, pięciu. piąty	90	dziewięćdziesiąt –dziesięciu dziewięćdziesiąty
6	sześć, sześciu. szósty	100	sto, stu setny
7	siedem, siedmiu. siódmy	200	dwieście, dwustu dwóchsetny
8	osiem, ośmiu. ósmy	300	trzysta, trzystu trzechsetny
9	dziewięć, dziewięciu. dziewiąty	400	czterysta, czterystu czterechsetny
10	dziesięć, dziesięciu. dziesiąty	500	pięćset, pięciuset pięćsetny
11	jedenaście, jedennastu. jedenasty	600	sześćset, sześciuset sześćsetny
12	dwanaście, dwunastu. dwunasty	700	siedemset, siedmiuset siedemsetny
13	trzynaście, trzynastu. dwunasty	800	osiemset, ośmiuset osiemsetny
14	czternaście, czternastu. czternasty	900	dziewięćset, dziewięciuset dziewięćsetny
15	piętnaście, piętnastu. piętnasty	1000	tysiąc, <i>Gpl</i> tysięcy tysięczny
16	szesnaście, szesnastu. szesnasty	1,000,000	milion milionowy
17	siedemnaście, siedemnastu, -nasty		
18	osiemnaście, osiemnastu. osiemnasty		
19	dziewiętnaści,e dziewiętnastu. -nasty		
20	dwadzieścia, dwudziestu. dwudziesty		
21	dwadzieścia jeden. dwudziesty pierwszy		
22	dwadzieścia dwa,. dwudziesty drugi		
23	dwadzieścia trzy. dwudziesty trzeci		
24	dwadzieścia cztery. dwudziesty czwarty		
25	dwadzieścia pięć. dwudziesty piąty		
26	dwadzieścia sześć. dwudziesty szósty		
27	dwadzieścia siedem. dwudziesty siódmy		
28	dwadzieścia osiem. dwudziesty ósmy		
29	dwadzieścia dziewięć. dwudziesty dziewiąty		
30	trzydzieści –dziestu. trzydziesty		

NOTES ON NUMBER USE:

1. Here is the declension and syntax (specifying the case of the noun following the case-form of numerals like **pięć**, i.e., numbers five and above):

		masculine persons	other	
	NA	pięciu	pięć	
	GDL	pięciu		
	I	pięcioma (pięciu)		
		case required:	examples:	
NV	pięć (mppl. pięciu)	<i>Gpl</i>	pięć jabłek	pięciu chłopców
G	pięciu	<i>Gpl</i>	pięciu jabłek	pięciu chłopców
D	pięciu	<i>Dpl</i>	pięciu jabłkom	pięciu chłopcom
A	pięć (mppl. pięciu)	<i>Gpl</i>	pięć jabłek	pięciu chłopców
I	pięcioma (or pięciu)	<i>Ipl</i>	pięcioma jabłkami	pięcioma chłopcami
L	pięciu	<i>Lpl</i>	pięciu jabłkach	pięciu chłopcach

For the declension and syntax of numbers 2, 3, 4 see section 12.D. The present notes concern Nominative-case uses.

2. When counting out loud 1, 2, 3..., the word **raz** *once* is used instead of **jeden**: **raz, dwa, trzy, ...** etc.

3. Numbers 2, 3, 4 take the Nominative plural of the counted noun: **dwa banany, trzy jabłka, cztery pomarańcze**. Numbers five and higher take the Genitive plural, as though one were saying '5 of apples': **pięć jabłek, sześć bananów, siedem pomarańcz**. Masculine personal numerals use the form in **-u**: **pięciu mężczyzn, sześciu chłopców**.

4. Adjectives modifying counted nouns in the Npl are also in the Npl: **dwie ładne dynie** *two pretty squash*, **trzy świeże pomidory** *three fresh tomatoes*. Adjectives modifying counted nouns in the Gpl are also in the Gpl: **sześć ładnych dyń** *six pretty squash*; **siedem świeżych pomidorów** *seven fresh tomatoes*.

5. Verbs agreeing with Npl number expressions agree with the counted noun as to number and gender; i.e., they will be in the Nominative plural as well: **W parku biegają cztery psy** *Four dogs are running in the park*. Verbs agreeing with Gpl number expressions appear in the

12. LEKCJA DWUNASTA

singular and, if in the past, in the neuter singular, whatever the gender of the counted noun: **W pokoju stoi pięciu mężczyzn** *Five men are standing in the room.* **Na stole stało pięć butelek wina** *Five bottles of wine were standing on the table.*

6. Compound number expressions follow the syntax of the final member. Thus one says **dwadzieścia dwie książki** *22 books-Npl* but **dwadzieścia pięć książek** *25 books-Gpl*, using the *Npl* with 22, but the *Gpl* with 25. Compound numbers ending in 1 use an unchanging **jeden**, whatever the counted noun, and take the *Gpl*: **dwadzieścia jeden książek** *21 books*, using **jeden**, despite the feminine gender of the noun **książka**.

7. The somewhat literary masculine-personal numerals **dwaj, trzej, czterej** take the *Npl* of the counted noun: **dwaj chłopcy bawili się** *five boys were playing*, **trzej studenci rozmawiali** *three (male) students were talking*, **czterej lekarze zgodzali się** *four doctors agreed*. The forms **dwaj, trzej, czterej** are never used in compound numbers, hence only **dwudziestu dwóch chłopców**.

8. As an alternative to using **dwaj, trzej, czterej**, one usually uses the Genitive forms of 2, 3, 4 plus the Genitive case; hence either **dwaj chłopcy bawili się** or, more colloquially, **dwóch chłopców bawiło się**. The Genitive forms of 2, 3, 4 are **dwóch** (sometimes, **dwu**), **trzech**, **czterech**).

9. Other than for the item **jeden** in compound numbers, all members of the numeral expression are declined: **przed dwudziestoma pięcioma dniami** *twenty-five days ago*. **przed dwudziestoma jeden dniami** *twenty-one days ago*.

COLLECTIVE NUMERALS. A set of collective numerals is used to refer to animal young and to mixed male-female groups. Most frequently used are the collective numerals 2-12:

2 dwoje -jga	6 sześcioro -rga	10 dziesięcioro -rga
3 troje -jga	7 siedmioro -rga	11 jedenaścioro -rga
4 czworo -rga	8 ośmioro -rga	12 dwanaścioro -rga
5 pięcioro -rga	9 dziewięcioro -rga	

and so on. See: **pięcioro dzieci** *five children*, **czworo ludzi** *four people*, **dwoje rodziców** *two parents*. Note that the quantified noun will be in the Genitive plural.

If a personal group is of mixed gender, then the collective numeral will be used in combination with the usually-male noun: **dwoje lekarzy** *two doctors (one male, one female)*. Contrast with **dwaj lekarze** *two (male) doctors*, **dwóch lekarzy** *two doctors* (not known whether both male, or one male and one

female). Collective numerals higher than 12 are not often encountered, although they are possible to form, for example, **osiemnaścioro kurcząt** *18 chicks*. Collective numerals are said to be going out of use, especially in oblique cases (i.e., cases other than Nominative and Accusative).

Here is the declension and syntax of **dwoje** and **pięcioro**. Note that all forms govern the Genitive plural except the Dative and Locative.

	2	5	case governed:	example noun:
NV	dwoje	pięcioro	<i>Gpl</i>	ludzi
G	dwojga	pięcioroga	<i>Gpl</i>	ludzi
D	dwojgu	pięciorogu	<i>Dpl</i>	ludziom
A	dwoje	pięcioro	<i>Gpl</i>	ludzi
I	dwojgiem	pięciorgiem	<i>Gpl</i>	ludzi
L	dwojgu	pięciorogu	<i>Lpl</i>	ludziach

REIFIED NUMERALS (FOR PASSIVE KNOWLEDGE). Polish also distinguishes a set of so-called reified numerals (nominalized numerals for referring to things known by their number, like, say, a hotel room, a television channel, a bus number, a wrench size, and so on. Like collective numbers, reified numbers usually occur in the range 1-20, and then by tens: 30, 40, and so on. Here are the Polish reified numbers:

1 **jedynka**, 2 **dwójka**, 3 **trójka**, 4 **czwórka**, 5 **piątka**, 6 **szóstka**, 7 **siódemka**, 8 **ósemka**, 9 **dziewiątka**, 10 **dziesiątka**, 11 **jedynastka**, 12 **dwunastka**, 13 **trzynastka**, 14 **czternastka**, 15 **piętnastka**, 16 **szesnastka**, 17 **siedemnastka**, 18 **osiemnastka**, 19 **dziewiętnastka**, 20 **dwudziestka**, 30 **trzydziestka**, 40 **czterdziestka**, 50 **piećdziesiątka**, 60 **sześćdziesiątka**, 70 **siedemdziesiątka**, 80 **osiemdziesiątka**, 90 **dziewiećdziesiątka**, 100 **setka**.

Examples:

Jedzie jedenastka. *Here comes (bus) number 11.*

Mieszkam w dwójce. *I live in (room) number 2.*

Daj mi piętnastkę. *Give me a 15 (millimeter wrench).*

Proszę o setkę. *I'd like a 100 (milliliter serving) of vodka.*

The reified numerals 20 and above are often used to describe age:

On jest już po sześćdziesiątce. *He is already past sixty.*

12. LEKCJA DWUNASTA

The **polska jedenastka** (the Polish eleven, i.e., national soccer team).

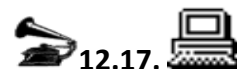
ptak *ma* bird. **rybka** –*bek f* (small) fish. The name of the Karma pet-food company makes a play on the word **karma**, which, besides meaning ‘food for animals’ can mean the same as in English (something like “good vibes”). The animal names are in the Genitive plural after the preposition **dla**.

12.C. ĆWICZENIA

12.17. *Contrasting masculine personal and non-masculine personal nouns.*

2/5, zeszyt/student: a. **dwa zeszyty, dwaj studenci**
b. **pięć zeszytów, pięciu studentów.**

3/6, hotel, nauczyciel; 4/10, twarz, lekarz; 2/7, noga, kolega; 3/8, katalog, geolog; 4/9, kot, brat.

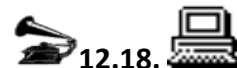

12.17.

12.18. *Counting groups of people. Use the collective numeral with mixed-gender groups, optionally with possibly mixed-gender groups (like student).*

student (m), 3/5: a. **trzej studenci (or trzech, troje studentów) three students**
b. **pięciu studentów (pięcioro studentów) five students.**

mężczyzna, 2/6; kobieta, 3/7; chłopiec, 4/8; dziewczyna, 2/9; pan, 3/10; pani, 4/11; mąż, 2/12; żona, 3/13; brat, 4/14; siostra, 2/21; ojciec, 3/15; matka, 4/16; człowiek (m/f), 4/17; kobieta, 4/23; student (m/f), 3/18; syn, 2/25; córka, 3/19; osoba, 4/20; rodzice (m/f), 2.

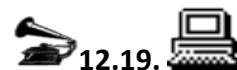

12.18.

12.19. *Numbers 20-100 (non-personal).*

artykuł, 20: **dwadzieścia artykułów twenty articles.**

czasopismo, 21; gazeta, 25; list, 26; opowiadanie, 27; podręcznik, 28; powieść, 29; książka, 30; kot, 31; koń, 35; krowa, 36; niedźwiedź, 37; pies, 38; stoń, 39; świnia, 40; owca, 41; zając, 45; wąż, 46; pająk, 47; pszczoła, 48. żaba, 49; motyl, 50; mucha, 51; mieszkanie, 53; komputer, 56; lodówka, 57; lampa, 58; stół, 59; szafa, 60; łóżko, 64; piec, 66; telefon, 67; muzeum, 68; balkon, 69; radio, 70; pralka, 72; pokój, 76; dom, 77; biblioteka, 78; zwierzę, 79; restauracja, 80; rzecz, 83; noc, 86; dzień, 87; miesiąc, 88; rok, 89; tydzień, 90; godzina, 91; minuta, 94; hotel, 96; ; fotel, 97; krzesło, 98; ołówek, 99; długopis, 100; orzech, 101; butelka, 102; kubek, 105.

12.19.

12. LEKCJA DWUNASTA

12.20. *Make sentences out of the provided components. Assume present tense.*

0. (ja) | spędzić (PAST) | 4 | miesiąc | AT | morze:

Spędziłem (spędziłam) cztery miesiące nad morzem.

- a. IN FRONT OF | dom | bawić się (PAST) | 5 | chłopiec
- b. 2 | kobieta | czekać | autobus.
- c. IN | to biuro | pracować | 10 | mężczyzna
- d. ON | stół | leżeć | 101 | ołówek | i | 123 | pióro
- f. IN | ten dom | być | 11 | pokój
- g. (ja) | mieszkać | IN | to miasto | już | 4 | rok
- h. iść (IMPERATIVE) } TO | sklep | i | kupić (IMPERATIVE) | 24 } banan } i | 25 | jabłko
- i. IN | jeden semestr | być | 15 | tydzień
- j. IN | jeden dzień | być | 24 | godzina.
- k. IN | jeden rok | być | 365 | dzień
- l. IN | wrzesień | być | 30 | dzień

12.21. *Compose number phrases with the provided adjective.*

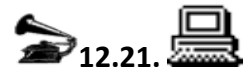
5, świeży, jabłko:

pięć świeżych jabłek 5 fresh apples

2, zmęczony, mężczyzna:

dwaj zmęczeni mężczyźni (or: **dwóch/dwu zmęczonych mężczyzn**
two tired men.

1, mądra, osoba; 2, zadowolony, osoba; 2, ambitny, adwokat; 3, wymagający, lektor; 3, smutny, dziecko; 4, leniwy, kot; 4, drogi, hotel; 5, pracowity, studentka; 6, ambitny, urzędnik; 7, interesujący, książka; 8, grzeczny, dziecko; 9, sympatyczny, znajomy; 10, zepsuty, samochód, 11, ważny, pytanie, 12, zdrowy, koń.

12.21.

12.22. *Complete the sentence as indicated:*

W szafie leży (1, koszula; 2, szalik; 3, krawat; 4, sweter; 5, para skarpetek):

W szafie leży jedna koszula, dwa szaliki, trzy krawaty, cztery swetry i pięć par skarpetek. *In the closet are lying one shirt, two sweaters, and five pairs of socks.*

a. Na ulicy stoi (1, mężczyzna; 2, chłopiec; 3, kobieta; 4, dziewczyna; 5 policjant)

- b. Na koszyku jest/są: (1, jabłko; 2, pomarańcza; 3, gruszka; 4, pomidor; 5, dynia)
 c. Na biurko jest/są: (1, wazon; 2, lampa; 3, ołówek; 4, książka; 5, zeszyt)
 d. Ulicą jedzie/jadą (1, tramwaj; 2, autobus; 3, taksówka; 4, rower; 5, samochód)
 e. W gospodarstwie jest/są (1, koń; 2, koza; 3, kaczka; 4, kura; 5, krowa)
 f. W mieście jest/są (1, muzeum; 2 uniwersytet; 3, szkoły; 4, bank; 5, bar mleczny)

szczęśliwi łowcy węgorzy *happy eel hunters*. The lakes of Poland are teeming with eels, a creature with a very interesting life cycle which spends part of its life in salt water and part in fresh. Exercise: decline **węgorz** *eel* in all cases in singular and plural numbers.

	liczba pojedyncza	liczba mnoga
mianownik		
dopełniacz		
celownik		
biernik		
narzędnik		
miejscownik		
wołacz		

12. LEKCJA DWUNASTA

żurek z jajkiem i kielbasą sour-bread soup, with boiled egg and sausage.

12.D. Smacznego bon appétit!

Complimenting the home cook.

Gospodarz (gospodyni): Nareszcie spróbujesz mojej kaczki po chłopsku. Smacznego!

Gość: Dziękuję. O, naprawdę pysza.

Gospodarz (gospodyni): Cieszę się, że ci smakuje.

Gość: Masz prawdziwy talent kulinarny.

Gospodarz (gospodyni): Aaa, bez przesady.

Gość: Gdzie nauczyłeś (nauczyłaś) się tak dobrze gotować?

Gospodarz (gospodyni): Po prostu czytam książki kucharskie, i gotuję według przepisu.

Gość: Powinieneś (powinnaś) otworzyć własną restaurację.

Gospodarz (gospodyni): Nie mam takich planów. Lubię przede wszystkim gotować dla siebie i dla najbliższych przyjaciół.

At last you'll have a chance to try my duck peasant-style. Bon appétit!

Thanks. Mm, it's really delicious.

I'm glad you like it.

You have real culinary talent.

Oh let's not exaggerate.

Where did you learn to cook so well?

I just read cookbooks and cook according to the recipe..

You ought to open your own restaurant.

I have no such plans. I like to cook above all for myself and for my closest friends.

Do zapamiętania:

Bez przesady.
 Cieszę się, że ci smakuje.
 Dobrze gotujesz.
 Gdzie nauczyłeś (nauczyłaś) się tak dobrze gotować?
 Gotuję według przepisu.
 Lubię gotować dla siebie i dla najbliższych przyjaciół.

Masz prawdziwy talent kulinarny.
 Nareszcie spróbujesz mojej kaczki po chłopsku.
 Nie mam takich planów.
 Po prostu czytam książki kucharskie.
 Powinieneś (powinnaś) otworzyć własną restaurację.
 Smacznego!

Uwagi

cenić -nię -nisz *impf* value
Danka affectionate form of Danuta
etykieta *f* etiquette
gospodarz *mp* host, landlord
gospodyni *f* hostess, landlady
gość *mp* guest. The word may refer either to a man or a woman
gotować -tuję -jesz *impf* cook, fix, prepare
kuchnia *f* kitchen, cuisine
Mirek -rka diminutive form of Mirosław
na ogół *av phr* generally, as a rule
prawić -wię -wiesz **komplement** pay a compliment

próbować -buję -bujesz *impf, pf* **spróbować** +G try, taste
przede wszystkim *phr* above all, especially
przesada *f* exaggeration. **bez przesady** without exaggeration, let's not exaggerate.
reagować -guję --jesz *impf* react
smaczny *aj* tasty. **smacznego!** bon appetite!
smakować *smakuje* +D taste good to s.o. The verb is used to express 'liking' in reference to food.
według *prep+G* according to. **według mnie** in my opinion

Pytania

1. Jakie komplementy prawi gość gospodarzowi (gospodyni)?
2. Jak gospodarz (gospodyni) reaguje na komplementy?
3. Gdzie on(a) nauczył(a) się gotować?
4. Dlaczego gospodarz (gospodyni) nie chce otworzyć własnej restauracji?
5. Czy cenisz dobre jedzenie? Lubisz ostre przyprawy? Etniczne potrawy? Jakie etniczne potrawy lubisz najbardziej (najmniej)?
6. Czy uważasz, że dobrze gotujesz? Gdzie się nauczyłeś (nauczyłaś) gotować? Co najlepiej gotujesz? Kto w twojej rodzinie najlepiej gotuje?
7. Czy często zapraszasz przyjaciół, kolegów i znajomych na kolację?

12. LEKCJA DWUNASTA

8. Czy chciał(a)byś kiedyś otworzyć restaurację? Dlaczego (nie)?
9. Jak zazwyczaj reagują Amerykanie, na komplementy? Czy ty tak samo reagujesz? Jak reagujesz?
10. Czy znasz jakieś różnice w etykiecie między Polską a Ameryką?

Prawdziwa historia

Mirek zaprosił swoją koleżankę Dankę do teatru na *współczesną sztukę*. Mirek jest studentem w szkole teatralnej i często dostaje darmowe bilety na przedstawienia. Jest o rok starszy od Danuty. Danka chce jakoś *odwzajemnić się*. Zaprasza Mirka na obiad przed teatrem. Danka jest raczej dumna ze swojego talentu kulinarnego i cieszy się, że ma okazję pokazać Mirkowi tę stronę swojej osoby. Mirek raczej podoba jej się... i *odwrotnie*. Mówią, że droga do serca mężczyzny prowadzi przez jego *żołądek*. Danka gotuje dla Mirka swoją specjalność, kaczkę po chłopsku ze śliwkami. Kaczka jest *poprzedzona* jej specjalnym żurkiem z jajkiem i kiebasą, który Mirkowi na pewno będzie smakował. Obiad jest bardzo *udany*. Mirek *wychwala* jej gotowanie *pod niebiosa*. Mówi różne *głupoty*, na przykład, że Danka powinna otworzyć własną restaurację. Danka jest bardzo zadowolona, że smakuje mu jej gotowanie, ale *reaguje* bardzo *skromnie*. *Uśmiecha się* i mówi, że po prostu czyta książki kucharskie i lubi gotować dla swoich najbliższych przyjaciół.

współczesny *aj* contemporary. **sztuka** *f (here:)* play. **odwzajemnić się** *–nię –nisz pf* reciprocate. **odwrotnie** *av* vice versa. **prowadzić** *–dżę –dzisz lead*. **żołądek** *–dka mi* stomach. **dumny** *aj z+G* proud of. **poprzedzony** *aj* preceded. **żurek** *–rku mi* sour-bread soup. **udany** *aj* successful. **wychwalać** *–am –asz* praise. **pod niebiosa** *phr* to the skies. **głupota** *f* silly thing. **reagować** *–guję –jesz* react. **skromny** *aj* Modest. *av* **skromnie**. **uśmiechać się** *–am –asz impf* smile.

Możliwe pytania do Danki: Czy zawsze interesowałaś się gotowaniem? Lepiej gotujesz desery, zupy czy główne dania? Czy raczej wszystko dobrze gotujesz? Gdybyś chciała założyć-*establish* własną restaurację, to gdzie byś ją otworzyła? Jak ona by się nazywała? Podawałabyś tam bardziej tradycyjne polskie potrawy, czy raczej *nouvelle cuisine*? Skąd masz ten przepis na kaczkę po chłopsku ze śliwkami? Od matki? Od babci? Z książki kucharskiej? Czym bardziej się interesujesz: Mirkiem, teatrem czy gotowaniem? Czy bardziej starannie-*carefully* się ubierałaś dzisiaj niż zwykle? Czy jesteś bardziej czy mniej formalnie ubrana niż Mirek?

Możliwe pytania do Mirka: Czy droga do twojego serca prowadzi przez żołądek? Czy naprawdę smakuje ci gotowanie Danki, czy tylko tak mówisz żeby prawić jej komplementy? Jaką sztukę wolisz, *współczesną-contemporary* czy klasyczną? Jak dostaniecie się do teatru? Taksówką? Twoim motocyklem? Samochodem? Pieszko? Masz zamiar gdzieś pójść po teatrze? Gdzie wolałbyś pójść: do kawiarni? klubu nocnego? wprost do domu? Jak ty zwykle ubierasz się do teatru? Na przykład co teraz masz na sobie? Marynarkę? Krawat? Białą koszulę?

12.D. GRAMATYKA

DECLENSION OF **dwa/dwie, trzy, cztery**. The declensions of the numbers 2, 3, 4 appear as follows:

	2	3	4
N	<i>m/n</i> dwa, f dwie, mp dwaj	trzy, mp trzej	cztery, mp czterej
GL	dwóch, dwu	trzech	czterech
D	dwóm, dwom, dwu	trzem	czterem
A	N/G	N/G	N/G
I	dwoma, f. dwiema	trzema	czterema

NOTES:

a. One may encounter **dwu** (alongside more case-specific forms) in all oblique-case uses of the number 2. The feminine Instrumental form **dwiema** is optional alongside **dwoma**. The Accusative is like the Genitive for masculine personal nouns; for all other nouns the Accusative is like the Nominative:

A pl. fem. Widzę trzy moje znajome. I see my three acquaintances.

A pl. masc. Widzę trzech moich znajomych. ""

b. In oblique cases (Genitive, Dative, Instrumental, Locative), numbers agree in case with the noun:

Genitive: **dla moich dwóch najlepszych znajomych** *for my two best acquaintances*

Dative: **dzięki moim dwóm dobrym kolegom** *thanks to my two good colleagues*

Instrumental: **z wszystkimi moimi czterema przyjaciółmi** *with all of my four friends*

Locative: **o moich dwóch najlepszych przyjaciółach** *about my two best friends*

With masculine persons, Genitive forms of 2, 3, 4 can be used as de facto Nominative-case number expressions, similar to numbers 5 and above. In practice, the forms **dwaj, trzej, czterej** occur more often in writing, with **dwóch, trzech, czterech** being used in speech. Compare:

Trzech moich dobrych kolegów przyszło na moje przyjęcie. *My three good colleagues (m.) came to my party.* Alternatively,

Trzej moi dobrzy koledzy przyszli na moje przyjęcie. ""

As noted earlier, the forms **dwaj, trzej, czterej** do not occur in compound number expression. For them, the Genitive construction is the only one possible:

Dwudziestu dwóch studentów zdawało egzaminy. *Twenty-two students were talking examinations.*

12. LEKCJA DWUNASTA

DATES. A date by itself is expressed with the masculine form of the ordinal numeral, followed by the Genitive of the month: **pierwszy maja** *May 1st*, **jedenasty grudnia** *December 11th*. 'On the date' is expressed by putting the entire expression in the Genitive. If the number is compound (20 or above), both numerals appear in the ordinal form: **dwudziestego drugiego listopada** *on November 21st*, **trzydziestego sierpnia** *on August 30th*.

Urodziłem się jedenastego maja. *I was born on the 11th of May.*

Rok akademicki rozpoczyna się dwudziestego siódmego sierpnia. *The academic year begins on the 27th of August.*

YEARS. Years are expressed in the following way:

The year itself: **rok tysiąc dziewięćset sześćdziesiąty drugi** *1962*.

In the year: **w roku tysiąc dziewięćset sześćdziesiątym drugim** *in 1962*.

The year 2000 is **rok dwutysięczny**, but, say, 2016 is **rok dwa tysiące szesnasty** (not **dwutysięczny trzynasty**).

One may use a Genitive construction for historical events. In giving the year of one's birth, one would tend to use the Locative:

Urodziłem (urodziłam) się w roku tysiąc dziewięćset siedemdziesiątym czwartym. *I was born in 1974.* Contrast with:

Roku tysiąc dziewięćset trzydziestego dziewiątego wybuchła Druga Wojna Światowa. *In 1939 the Second World War broke out.*

Expressing historical dates: "On November 22, 2002 service was inaugurated on line 12 with rolling stock of the type 'Cityrunner'. Read the date out loud: "**dwudziestego trzeciego listopada, dwa tysiące drugiego roku.**"

FEMININE PERSONAL NOUNS IN **-ni**. A few feminine personal nouns end in **-ni** in the Nominative sg., for example **gospodyni** *hostess*. These nouns take regular soft-stem endings: Nsg. **gospodyni**, Gsg. **gospodyni**, DLsg. **gospodyni**, Asg. **gospodynię**, Isg. **gospodynią**, NApl. **gospodynie** Gpl. **gospodyń**, Dpl. **gospodyniom**, Ipl. **gospodyniami**, Lpl. **gospodyniach**.

‘GOOD AT’, ‘PROUD OF’, ‘SATISFIED WITH’, ‘KNOWN FOR’. The adjectives **dobry** *good at*, **dumny** *proud of*, **zadowolony** *satisfied with*, and **znany** *known for* form complements with the preposition **z(e)** plus the Genitive case:

Ona jest dobra z matematyki. *She is good at mathematics.*

Ona jest dumna ze swojego talentu w kuchni. *She is proud of her talent in the kitchen.*

On nie jest zadowolony z wyników. *He is not satisfied with the results.*

Ona jest znana ze swojej subtelności. *She is known for her subtlety.*

The same construction is used with academic subjects: **egzamin z matematyki** *mathematics exam*, **ekspert z hydrauliki** *hydraulics expert*, **podręcznik z chemii** *chemistry testbook*, **zajęcia z języka polskiego** *Polish language class*, **professor z chemii** *professor of chemistry*, and so on.

High-school students ready to take their **matura** (high-school achievement examination), generally necessary for being accepted into higher educational institutions. The written part of the **matura** is given on the same subjects with the same questions at the same time, and students usually dress in dark suits as a sign that they take it seriously.

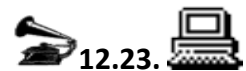
12. LEKCJA DWUNASTA

12. D. ĆWICZENIA

12.23. *Genitive singular and Genitive plural of personal nouns and pronouns.*

cała moja rodzina: *Lubię gotować dla całej mojej rodziny. I like to cook for my whole family.*

mój mąż, moja żona, mój narzeczony, moja narzeczona; ty, on, ona, pan, pani, wszyscy moi przyjaciele, moi koledzy, moje dzieci, moi rodzice, moje przyjaciółki, moi znajomi; oni, one, państwo, moi krewni.

12.24. *In five years, five years ago. Note: irregular lpl form of rok: laty.*

5, rok: **za pięć lat, przed pięcioma laty** 5 years, in 5 years, 5 years ago.

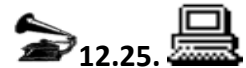
4, miesiąc; 17, minuta; 11, dzień; 2, noc; 12, noc; 26, tydzień; 33, godzin.

12.25. *Dative case of pronouns with smakować 'taste (good)'. Pay attention to singular vs. plural.*

pan, węgorz: **Jak panu smakuje ten węgorz?** *How do you like this eel?*

pani, sos; państwo, ziemniaki; wy, sernik; ty, szynka; oni, buraki (pl.); pan, flaaki.

12.26. *Paying in zlotys.*

25: Płaci pan(i) **dwadzieścia pięć złotych.** *You owe 25 zlotys.*

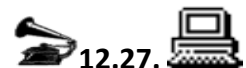
3, 10, 14, 23, 37, 101, 42, 96.

12.27. *Instrumental of numbers of people.*

5, student: **z pięcioma studentami** *with five students.*

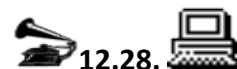
6, kolega; 2, znajoma; 10, przyjaciel; 24, mężczyzna; 38, człowiek; 13, dzieci.

12.28. *Verb agreement with numeral expressions involving masculine persons.*

3, student: Tu są **trzej studenci**. (or Tu jest **trzech studentów**). *Here are three students.*

2, lektor; 3, fryzjer; 11, chłopiec; 5, brat; 4, mężczyzna; 8, kolega; 9, profesor.

12.29. *Dates.*

May 11: **jedenasty maja, jedenastego maja** *May 11th, on May 11th.*

June 4, August 7, October 30, December 14, March 19, July 23, April 1,
February 28, November 31, September 3, January 7.

12.30. *Years: a. the year; b. in the year; c. of the year (historical event)*

1942: a. **rok tysiąc dziewięćset czterdziesty drugi** *1942*

b. **w roku tysiąc dziewięćset czterdziestym drugim** *in 1942*

c. **roku tysiąc dziewięćset czterdziestego drugiego** *in 1942.*

1956, 1963, 1972, 1989, 1991, 2000, 2003, 2010.

12.31. 'good at', 'proud of', 'satisfied with', 'known for'. *Translate:*

- a. She is known for her cooking.
- b. He is good at boxing (**boks**).
- c. He is known for his talent in the garden.
- d. She is good at music.
- e. Her parents are proud of their new son-in-law (**zięć**).
- f. She is satisfied with her new job.
- g. They are satisfied with the food in the restaurant.
- h. He is satisfied with his new bicycle.
- i. She is proud of her new German Shepherd.
- j. Elephants (**słoń**) are known for their intelligence (**inteligencja**).
- k. He is proud of his new sports car (**samochód sportowy**).
- l. Poland is known for its vodka and ham.
- m. Polish vodka is known for its purity (**czystość f**).
- n. Polish ham is known for its taste (**smak mi**).

Ślub cywilny *Civil marriage ceremony*

Most Poles get married in both a civil and a church ceremony.

12.E. Wychodzę za męż/Ożenię się

When does it make sense to get married?

Artek: **Prawdopodobnie wkrótce się ożenię.**

I'm probably getting married soon.

Asia: **Jeśli się ożenisz, będziesz tego żałował.**

If you get married, you'll regret it.

Artek: **A jeśli się nie ożenię, też będę żałował.**

But if I don't get married, I'll also be sorry.

Asia: **Ja nie wyjdę za męż, dopóki nie skończę studiów.**

I won't get married until I finish my studies.

Artek: **Teraz tak mówisz. Zobaczymy, co będzie potem.**

That's what you say now. We'll see what happens.

Asia: **Kogo zapraszasz na swój ślub <na swoje wesele>?**

Whom are you inviting to your wedding <wedding party>?

Artek: **Wszystkich moich <najlepszych> przyjaciół.**

All my <best> friends.

Asia: **Zapraszasz też znajomych z pracy?**

Are you also inviting people from work?

Artek: **Nie, raczej nie mam tam dobrych kolegów.**

No, I really don't have any good colleagues there.

Do zapamiętania:

Ja się nie ożenię, dopóki nie skończę studiów.
 Jeśli się nie ożenię, też będę żałował.
 Jeśli się ożenisz, będziesz tego żałował.
 Kogo zapraszasz na swój ślub.
 Nie mam w pracy dobrych kolegów.

Teraz tak mówisz.
 Wkrótce się ożenię (wyjdę za mąż).
 Zapraszasz też znajomych z pracy?
 Zapraszam wszystkich moich przyjaciół.
 Zobaczymy, jak będzie.

Uwagi

Asia diminutive of **Anna**
Artek *-tka* diminutive of **Artur**
dopóki nie (*not*) *until*. Usually followed by the Perfective aspect.
małżeński *aj* marital
pobrać się *^brać pf, impf* **pobierać się** get married (of a couple)
przeszłość *f* the past

przyszłość *f* the future
Rysia *f* diminutive of **Ryszarda**
wyść *-jdę -dziesz pf, impf* **wychodzić za mąż** *za+A* get married (of a woman)
żałować *-tuję -jesz impf, pf* **pożałować** *+G* be sorry, regret
żenić się *-nię -niesz impf, pf* **ożenić się** *z+l* get married (of a man)

Pytania

1. Czy wiemy, z kim Artek się żeni? Czy wiemy, dlaczego Asia uważa, że to nie jest najlepszy pomysł?
2. Czy Artek jest jeszcze studentem? A Asia? A narzeczona Artka?
3. Kiedy Asia ma zamiar wyjść za mąż?
4. Kogo Artek zaprasza na ślub i wesele? Kogo nie zaprasza? Dlaczego? Czy on zaprasza Asię? Dlaczego Artek chce ją drażnić?
5. Czy ty czy ktoś z twojej rodziny ma jakieś plany na ślub w bliższej przyszłości?
6. Czy byłeś (byłaś) ostatnio na ślubie czy weselu? Możesz to opisać?
7. Kiedy według ciebie powinno się żenić (wyjść za mąż)?
8. Czy według ciebie to jest wielki problem, kiedy jest duża różnica wieku między partnerami?

Historia

Artur i Asia znają się od lat. Jako dzieci mieszkali w tym samym bloku mieszkaniowym. Artur jest o parę lat starszy od Asi. Skończył już studia i teraz pracuje w banku, Asia *dopiero* zaczyna studia. Dzisiaj spotykają się *przypadkiem* w mieście, i Artur zaprasza Asię na kawę. *Oznajmia*, że planuje ślub ze swoją dziewczyną, Rysią, w najbliższym czasie. Asia nie zna Rysi, ale wie, że ona się jej nie podoba. Wyraża zdanie, bez specjalnego *uzasadnienia*, że Artur będzie żałował, jeśli się ożeni teraz. Artur nie bierze tego, co Asia mówi, zbyt poważnie. Ona chyba jest *zazdrosna*, on myśli. Przecież Asia jest zbyt młoda, żeby mieć zdanie. Poza tym, on jest naprawdę *zakochany* w Rysi. Asia pyta, kogo Artur planuje zaprosić na swój ślub. Chyba ona chce dostać zaproszenie. Artur mówi, że zaprasza wszystkich swoich najlepszych przyjaciół. *Umyślnie* nie mówi, czy zaprasza Asię, czy nie, bo chce ją *drażnić*, ale teraz chyba ją będzie musiał zaprosić, bo inaczej ona będzie obrażona.

dopiero *av* only just. **przypadkiem** by chance. **oznajmić** –*mię* –*misz pf, impf* **oznajmiać** announce. **wyrazić** –*zę* –*zisz pf, impf* **wyrażać** express. **planować** –*nuję* –*nujesz* plan. **uzasadnienie** *n* justification. **zazdrosny** *aj o+A* jealous of. **zakochany** *w+L* in love with. **umyślnie** *av* on purpose. **drażnić** –*ni* –*nisz impf* tease. **obrażony** *aj* offended.

Możliwe pytania do Artka: Czy dostałeś pracę w banku bezpośrednio *immediately* po studiach? Gdzie poznałeś swoją narzeczoną Rysię? Co ona studiuje? Czy jesteście oficjalnie zaręczeni? Czy myślisz, że ty i Asia jesteście dostatecznie-*sufficiently* dorśli i odpowiedzialni, żeby się ożenić? Dlaczego mówisz, że „prawdopodobnie” wkrótce się ożenisz? Od czego to zależy? Czy twoja narzeczona nie jest zupełnie przekonana? Co twoi rodzice myślą o tym i o niej? A jej rodzice? Czy podobasz im się? Kim oni są? Czy ślub i wesele będą tradycyjne i duże? Dlaczego nie masz dobrych kolegów w banku? Za krótko tam pracujesz?

Możliwe pytania do Asi: Co robiłaś w mieście, kiedy niespodziewanie spotkałaś Artka? Może podejmowałaś-*were withdrawing* pieniądze z banku, gdzie on pracuje? Dlaczego myślisz, że Artur będzie żałował, jeśli on się ożeni? Czy myślisz, że on robi zbyt pochopną-*hasty* decyzję? Czy jesteś negatywnie nastawiona do małżeństwa-*marriage* w ogóle, czy tylko do Rysi, narzeczonej Artka, jeszcze jej nie znając? Czy myślisz, że Artur powinien poczekać, zanim *before* zrobi ostateczną-*final* decyzję? Czy myślisz, że Artur zaprosi cię na jego ślub i wesele? Jeśli tak, to kto wie: może poznasz tam partnera swojego życia, swojego przyszłego męża?

12.E. GRAMATYKA

GETTING MARRIED. In Polish there are three common expressions for referring to getting married, depending on the point of view of the groom (**pan młody**), the bride (**panna młoda**), or the young couple (**młoda para, państwo młodzi**):

żenić się -nie- -nisz *impf, pf ożenić się* z+I get married (of a man)

wyjsc -jdę -dziesz *pf, impf wychodzić za mąż* za+A get married (of a woman)

pobrać się -biorę -bierzesz *pf, impf pobierać się* get married (of a couple)

alternatively: **brać** *impf, pf wziąć ślub*.

Zenek żeni się z Zosią. *Zenek is getting married to Zosia.*

Zosia wychodzi za mąż za Zenka. *Zosia is getting married to Zenek.*

Zosia i Zenek pobierają się (biorą ślub). *Zosia and Zenek are getting married.*

The **ślub** *marriage ceremony* can be either **cywilny** *civil* or **kościelny** *church*. The church ceremony is optional. Following the ceremony, there will be a **wesele** *wedding party*, usually consisting of a meal lasting into the night, accompanied by music and dancing.

Some other words in this general semantic area are:

zakochać się -am -asz *pf, impf zakochiwać się* -chuję -chujesz w+L fall in love with

być zakochany w+L to be in love with

być zaręczony (zaręczona) z+I be engaged to

Also:

być zazdrosny (zazdrosna) o+A be jealous of

rozwieść się -wiodę -wiedziesz -wiódł -wiodła -wiedli *pf, impf rozwodzić się* -dzę -dzisz z+I get divorced from

EXPRESSING 'THAN'. Noun-to-noun comparison is usually expressed with the help of the preposition **od** plus the Genitive case; "by how much" is expressed with **o** plus the Accusative case:

Zenek jest starszy od Zosi o dwa lata. *Zenek is older than Zosia by two years.*

Zosia jest wyższa od Zenka o całą głowę. *Zosia is a whole head taller than Zenek.*

Verb-to-verb comparison is expressed with the help of the conjunction **niż**:

Czytam po polsku lepiej niż mówię. *I read Polish better than I speak.*

On jest młodszy niż przypuszczałem. *He is younger than I supposed.*

The construction with **niż** may be substituted for the construction with **od+G**, but it usually sounds artificial.

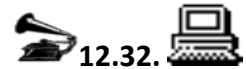
12. LEKCJA DWUNASTA

12.E. ĆWICZENIA

12.32. *Getting married.*

- Jerzy, Bożena: a. **Jerzy** żeni się z **Bożeną**. *Jerzy is getting married to Bożena.*
 b. **Bożena** wychodzi za mąż za **Jerzego**. *Bożena is getting married to Jerzy.*
 c. **Jerzy i Bożena** się pobierają. *Jerzy and Bożena are getting married.*

Marian, Małgosia; Agnieszka, Anton; Magda, Marek; Adam, Ewa.

12.33. *Being jealous of.*

- Patrycja, Piotr: a. Patrycja **jest zazdrosna o** Piotra. *Patrycja is jealous of Piotr.*
 b. Piotr **jest zazdrosny o** Patrycję. *Piotr is jealous of Patrycja.*

Józef, Janina; Alicja, Wiktor; Julia, Jarosław; Marta, Mariusz; Ela, Edek.

12.34. *Being older/younger than, by so many years.*

- Paweł, Maria, 5; a. Paweł **jest starszy od** Marii o pięć lat. *Paweł is older than Maria by five years.*
 b. Maria **jest młodsza od** Pawła o pięć lat. *Maria is younger than Paweł by five years.*

Andrzej, Agata, 3; Monika, Zenon, 7; Kazimierz, Katarzyna, 2; Ryszard, Renata, 1.

12.35. *Comparative adverbs with 'than'.*

on jest młody: **On jest młodszy, niż przypuszczałem (przypuszczałam).**
He is younger than I supposed.

ona jest wysoka, oni są starzy, ten pan jest interesujący, ta pani jest bogata, ci ludzie są mili.

12.36. *Statements and responses. Translate and practice working into longer conversations.*

1. I'd like a roll and butter please.
And to drink?

2. Are the doughnuts and pastries fresh?
Yes, they are fresh, today's.

3. Are there fresh fish?
No, we don't sell (**sprzedać/spzedawać**) fish.

4. I'd like an egg, please.
Boiled or fried?

5. How much do I owe?
You owe 25 zlotys.

6. I brought you a couple of squash.
Thank you, they are beautiful

7. What would you like to order
(**zamówić/zamawiać**).
I can't decide.

8. Why don't you order the eel?
I don't think so.

9. You cook well.
Thanks, I'm glad you like it.

10. Whom do you cook for?
I cook above all for myself and my closest friends.

11. What else are you ordering?
I still have to give it some thought.

12. Is that everything?
Yes, thanks. How much do I owe?

13. Is there buckwheat groats?
No, there isn't any buckwheat groats today.

14. I've brought you several tomatoes.
Thanks, it's hard to get good tomatoes.

15. What shall we order?
The duck here is delicious.

16. Is there smoked fish?
No, there's only fish in a can.

17. What do you recommend?
The cheesecake is very good.

18. You have real talent in the kitchen.
Let's not exaggerate.

19. The sausage is also very good.
No, thanks, that's enough for me today.

19. I'm getting married soon.
You'll be sorry.

20. Whom are you inviting to your wedding?
All of my best friends.

21. When are you getting married?
I'm not getting married until I finish my studies.

22. Who is older, you or your brother?
My brother is older by one year.

23. Witek is jealous of Wiktoria.
I'm not surprised.

24. If you get married, you'll be sorry.
I'll also be sorry if I don't get married.

12. LEKCJA DWUNASTA

12.37. Fill in the blanks.

1. **Przyniosłem ci parę ---.**
apples
2. **Cieszę się, że ---.**
you like it (food)
3. **Polecam ---.**
the eel
4. **Czy jest ---?**
buckwheat groats
5. **Czy pączki i ciastka są ---?**
fresh
6. **Czy są świeże ---?**
fish
7. **Czy to jest ---?**
everything
8. **Czytam ---.**
cookbooks
9. **Dynie można kupić --- ---.**
in a store
10. **Dobrze ---.**
you cook
11. **Dynie nie rosną ---.**
this year
12. **Gdzie --- tak gotować?**
did you learn
13. **Ile ---?**
do I owe
14. **Proszę jajko ---?**
soft-boiled
15. **Czy ---?**
is there rice
16. **Kaczka --- jest smaczna.**
peasant-style
17. **Kasza będzie ---.**
later
18. **Kiełbasa będzie ---.**
tomorrow
19. **Lubię gotować dla ---.**
my closest friends
20. **Lubię --- gotować dla ---.**
above all, myself
21. **Masz prawdziwy ---.**
culinary talent
22. **Muszę jeszcze ---.**
give it some thought
23. **Nie ma już dziś ---.**
sausage
24. **Nie ma ani ---, ani ---.**
kasza, rice
25. **Nie mogę ---.**
decide
26. **Nie ---.**
(I) think so.
27. **Poproszę ---.**
loaf of bread
28. **Poproszę ---.**
half a kilo of ham
29. **Powinieneś otworzyć ---.**
your own restaurant
30. **Proszę bardzo. I ---?**
what else
31. **Proszę chleb, masło, i ---.**
one fried egg
32. **Proszę dziesięć deko ---.**
of white cheese
33. **Proszę ---.**
some sort of sausage
34. **Proszę jeszcze ---.**
tea with lemon
35. **Proszę jeszcze ---.**
a cake of butter
36. **Proszę ---.**
a glass of white wine

37. Proszę kilogram ---. of various candies	The specialty of the house
38. Proszę ---. a pork chop	49. To będzie zbyt ---. piquant
39. Proszę pół kilo ---. of nuts	50. To mi ---. will be sufficient
40. Proszę ---. six doughnuts	51. --- dobrze pomidory i jabłka. It's more difficult (to get)
41. Proszę ---. tomato soup	52. Tylko ryby --- są. in a can
42. Przyniosę ci ---. a couple of cucumbers	53. Wrócę ---. in a couple of hours
43. Przyniosłem ci jabłka ---. from my garden	54. Wróciłem ---. five hours ago
44. Przyniosłem ci ---. several tomatoes	55. Zosia jest starsza ---. than Zenek
45. Ta kaczka jest naprawdę ---. delicious	56. Brat jest młodszy ---. by two years.
46. --- jest też bardzo dobry. The cheesecake	57. Wiktor jest zazdrosny ---. of Zofia.
47. ---! Bon appetit	58. Adam i Krystyna ---. are getting married
48. --- to łośoś.	

12.38. Vocabulary in a grammatical context. Replace the word or phrase with another word or phrase that fits grammatically and logically into the context. Use this as a test of vocabulary; i.e., do not search earlier in the lesson or in a dictionary for possible answers.

1. Ta musztarda jest za ostra .	8. Nie lubię mocnej kawy .
2. Nie ma soku jabłkowego .	9. Nie lubię mocnej kawy.
3. Proszę herbatę bez cytryny .	10. Zamiast szynki proszę kiełbasę .
4. Czy mogę poprosić jeszcze ryżu ?	11. Proszę kieliszek wina .
5. Proszę małą porcję sera .	12. Proszę szklankę soku.
6. Proszę dziesięć deko kiszzonej kapusty .	13. Nie widzę tu moich okularów .
7. Nie ma wina czerwonego .	

12. LEKCJA DWUNASTA

14. Nie lubię tych **filmów**.
15. Nie **lubię** tych filmów.
16. Lubię wszystkich twoich **kolegów**.
17. Szukam sklepu z **rowerami**.
18. Przyniosłem ci kilka **jabłek**.
19. Lubię wszystkie twoje **koleżanki**.
20. Idę tam bez moich **sióstr**.
21. W **parku** biegają cztery **psy**.
22. W parku **biegają** cztery psy.
23. W **parku** czeka pięciu **mężczyzn**.
24. Na **stole** stoi pięć butelek **mleka**.
25. W pokoju czekają trzej **mężczyźni**.
26. On już jest po **sześćdziesiątce**.
27. Spędziliśmy cztery **miesiące** nad **morzem**.
28. Ci dwaj **chłopcy** są **zmęczeni**.
29. Dwóch **chłopców** jest **zmęczonych**.
30. Na biurku leżą dwie **książki**.
31. Trzech moich **kolegów** **wyszło**.
32. W tym budynku **pracuje** stu **ludzi**.
33. Urodziłem się **dziewiętnastego grudnia**.
34. Ona jest mocna z **matematyki**.
35. On przyjechał tu przed **pięcioma laty**.
36. Płaci pan **czterdzieści dwa** dolary.
37. Płaci pan dwadzieści dwa **dolary**.
38. Te okulary kosztują dwieście **złotych**.
39. Jarek jest **starszy** od **Zosi** o rok.
40. Adam jest zakochany w **Ewie**.
41. Zosia niedługo wychodzi za mąż za **Konrada**.
42. Patrycja jest zazdrosna o **Anię**.
43. Ona jest **młodsza** niż przypuszczałem.
44. Proszę sześć **pączków** i kilo **cukierków**.

Ogłoszenia matrymonialne

Matrimonial personal ads from the American Polish newspaper "Biały Orzeł" (White Eagle). The telephone numbers are made up (so don't try them).

◇Wysoka, elegancka, szczupła blondynka, po 60-ce, finansowo niezależna, aktywna zawodowo, stały pobyt, pozna pana w celu towarzyskim, w wieku 60-70 lat, wysokiego, zadbanego, bez zobowiązań i nałogów, finansowo niezależnego, uczciwego, kulturalnego z dużym poczuciem humoru, lubiącego podróże. Tel. (XXX)-543-7576.

◇Sympatyczny, dość przystojny, odpowiedzialny czterdziestolatek, bez zobowiązań, z własnym dachem nad głową, zapozna normalną, uczciwą dziewczynę z możliwością wspólnego zamieszkania na próbę. Spróbujmy razem, może się uda. Nie obiecuję złotych gór i sam tego nie wymagam. Według twoich zainteresowań możliwość pracy. Tel. (XXX)-470-6148.

MINI-LEKCJA: Porządek słów *word order*

WORD ORDER IN SENTENCES. English is a good example of a „subject-predicate“ language, in that the first noun encountered in a clause will be taken to be the Subject, and the following material will be assigned to the Predicate. Polish, by contrast, is a Topic-Comment language, in that whether the first noun phrase encountered in a clause is or is not the grammatical subject of the verb, it will be taken to be the *Topic* of the sentence, i.e., what the sentence is truly about. If the noun is personal, the sentence will often reflect the *Point of View* of that person. The rest of the sentence will be taken to be the *Comment* on the Topic. The final phrase in a sentence typically contains the part of the Comment that can be called the *Focus*, bearing the sentence’s main stress. In other words, the Focus answers the main question to which the sentence implicitly responds. Background information in a Polish sentence, setting the time and place of an action, typically goes in absolute initial position.

For an example, take the sentence **Na zimę bociany odlatują na południa do Afryki**, and compare it to its English translation: **Storks fly south to Africa for the winter**. In Polish, the Background (**na zimę**) is placed at the beginning. The Topic, which is also the grammatical subject with which the verb (**odlatują**) agrees, is **bociany**, and it comes next. The rest of the sentence, saying something about the **bociany**, comprises the Comment. The verb **odlatują** adds some information, but not too much: it is what one would expect, based on one’s general knowledge, storks to be doing in the winter, i.e., flying away. The phrase **na południe** is also rather expected; i.e., most people *know* that birds “fly south in the winter”. The real Focus of the sentence is **do Afryki**. The sentence as if answers the question: “Given that it is winter, and storks fly south then, where specifically do they go?” The answer is: “to Africa.”

The principle of increasing “informational load” can be used to explain most crucial questions about why words in a sentence often appear in a different order in Polish and English. For example, in Polish adverbs modifying verbs usually occur before the verb unless the adverb carries sentential stress. Compare Polish **On dobrze mówi po polsku** to **He speaks Polish well**. One can say **On mówi po polsku dobrze**, but that puts special stress on the fact that he speaks it well.

So called *inversion* in Polish occurs when the subject and object of a sentence, as it were, change places; i.e., the object comes first and the subject comes last. This construction often corresponds to the passive voice in English. See:

Wąż zjada męża. ‘The snake is eating the husband’ (active perspective)

Męża zjada wąż. ‘The husband is being eaten by the snake’ (passive perspective).

These two sentences show the snake as initiating the action, but differ as to point of view: the first sentence adopts more the point of view of the snake, and the second sentence the point of view of the husband. Compare to:

Mąż zjada węża. The husband is eating the snake' (active perspective)

Węża zjada mąż. The snake is being eaten by the husband' (passive perspective).

It is not that Polish does not have a passive voice; it just does not always need one to express what passive voice is used to express in English (a change in the sentence's Point of View).

Sometimes case endings are not enough to disambiguate noun roles. For example, the sentence

Dzieci lubią krasnoludki.

Could mean either than Children like gnomes, or that Gnomes like children. In instances like this one has to ask what the logical Topic is, i.e. whether the text is concerned more with what children like or what gnomes like.

Inversion is not limited only to subjects and objects but can be applied to subjects and complements of any kind. See

Na spotkanie przychodzą nauczycielki, sklepowe, gospodynie... 'the meeting is being attended by teachers, shop-keepers, housewives...'

Dziewczynkom najbardziej podobały się lalki. 'The little girls liked the dolls best of all'.

Liderem wyścigu jest Niemiec. 'The leader of the race is a German.'

meta finish line. Congratulations: you have finished **w rok po polsku.**